

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

9^E JAARGANG

WOENSDAG 30 JULI 1924

No. 448

INHOUD

	Blz.
DE NIEUWE TARIEFWET I door <i>Mr. M. W. F. Treub</i> . . .	660
Het Rijsttekort in Nederlandsch O.-Indië II door <i>J. Sibingu Mulder</i>	661
Philosophie of Sociologie? door <i>Prof. Dr. J. A. Eigenan</i>	663
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De ontwikkeling van het herstelwerk in Oostenrijk I door <i>Dr. Richard Kerschagl</i>	665
AANTEEKENINGEN:	
De wisselkoers van Ned.-Indië op Nederland; de Nederlandsche Bank en de Javasche Bank	667
De Tabakscultuur ter Oostkust van Sumatra	669
MAANDGIFTERS:	
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam	671
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN 671—678	
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT**VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN**Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink.*Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijge Plaatweg 37.*Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p.
in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,—
per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen
het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande
ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos,
voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonne-
ment volgens tarief. Administratie van abonnementen
en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-
Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

29 JULI 1924.

In den toestand van de geldmarkt kwam deze be-
richtsweek weder weinig verandering. Het aanbod
van wissels bleef gering, zoodat er in de noteering
voor particulier disconto geen verandering kwam en
men in den regel voor 2¼ à 2½ pCt. plaatsing kon
vinden. Daarentegen was de prolongatie-rente iets
hooger. In het begin der week werd 3 pCt. genoteerd
maar later kwam er meestal nog een noteering van
3¼ pCt. bij, waaruit zou zijn op te maken, dat het
aanbod van geld in liet algemeen niet meer zoo drin-
gend is als de vorige weken.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft
de post binnenlandsche wissels een daling van f 4,5
miljoen te zien, die voor het grootste gedeelte voor

rekening komt van de Hoofdbank. De effectenbelce-
ningen stegen met een goede f 600.000. Daar echter
de goederenbeleeningen tegelijkertijd met ongeveer
f 900.000 afnamen, vertoont het totaal der beleenin-
genrekening per saldo een teruggang van pl.m.
f 257.000. Het creditsaldo van het Rijk liep van circa
f 12 miljoen tot ruim f 11,2 miljoen terug. De zil-
vervoorraad der Bank noteert ruim f 300.000 hooger.
De daling van f 4,4 miljoen der diverse rekeningen
onder het actief correspondeert voor een goed deel
met de gelijktijdige stijging van den post papier op het
buitenland, welke in de afgelopen week van f 92,4
miljoen tot f 95,3 miljoen opliep.

De biljettencirculatie steeg met een kleine f 500.000;
de rekeningcourant-saldi van anderen daalden met
f 5,6 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo stelde zich
f 1,6 miljoen hooger dan verleden week. Het dek-
kingspercentage bedraagt 52 pCt.

* * *

De wisselmarkt was deze week onregelmatig. Aan
de daling van de laatste twee weken kwam Dinsdag
een einde en verschillende wissels waren plotseling
vrij sterk gezocht tegen oplopende koersen. Deze
stijging was echter zeer voorbijgaand en later trad
weder een kleine daling in. Het langzame verloop van
de Londensche Conferentie had veel invloed en vooral
Francs waren daardoor meestal gedrukt.

LONDEN, 26 JULI 1924.

Ook deze week overwoog de vraag weer geheel in de
geldmarkt. Opnieuw was het laten afloopen van uit-
staande leeningen door eenige groote banken oorzaak,
dat reeds in het begin van de week de beschikbare
middelen snel opgenomen waren. Dinsdag en Woens-
dag leende de markt bij de Bank tegen 4½ pCt. Nieuw
opnemen van daggeld kostte in de meeste gevallen
3½ pCt., maar tot 4 pCt. toe werd in enkele gevallen
betaald. Gewoonlijk konden zevendaagsche leeningen
tegen 2½ pCt. vernieuwd worden, maar deze relatief
lage koers zal wel niet lang meer stand kunnen houden.

In overeenstemming met de geldmarkt was ook de
discontomarkt vast. October Treasury Bills werden
tegen 3½—3⁹/₁₆ pCt. genoteerd.

2-mnds. prima bankaccept	3 ⁷ / ₁₆ — ⁹ / ₁₆ pCt.
3- " " "	3 ¹¹ / ₁₆ — ¹³ / ₁₆ pCt.
4- " " "	3 ¹³ / ₁₆ — ¹⁵ / ₁₆ pCt.
6- " " "	4 ³ / ₁₆ — ⁵ / ₁₆ pCt.

DE NIEUWE TARIEFWET.

I.

Het ontwerp van Minister Colijn onderscheidt zich gunstig van de voorstellen tot tariefsherziening, welke tot tweemaal toe door Ministers van Financiën uit andere rechtsche kabinetten werden ingediend. Het beoogt niet een principieele verandering te brengen in onze sedert 1862 of althans sedert 1877 gevoerde handelspolitiek. Het is dan ook niet te verwonderen, dat dit ontwerp niet aanstonds bij zijn verschijning een beweging tot handhaving onzer beproefde en door historie en ligging van het land aangewezen handelspolitiek heeft gaande gemaakt. Daarvoor is bij deze gelegenheid geen aanleiding.

Afgezien van de voorgestelde technische verbeteringen, waarover in een volgend artikel een woord, gaat het thans wat de principieele vraag betreft, alleen hierom, of de heer Colijn gelijk heeft, waar hij in de M. v. T. schrijft: „Door een recht van 8 pCt. der waarde wordt naar dezerzijdsch oordeel het fiscaal karakter der tegenwoordige Tariefwet (welke een waarderecht van 5 pCt. ten grondslag heeft) niet aangetast.”

Een positief oordeel is hierover in het algemeen moeilijk te geven. Elk algemeen waarderecht heeft een protectionistisch element in zich, dat sterker wordt naar gelang het percentage hoger wordt gesteld. Een 8 procentstarief wekt, voor zoover het drukt op van elders ingevoerd wordende waren, die ook door den eenen of anderen tak van binnenlandse nijverheid worden voortgebracht, uit den aard der zaak beschermender dan een 5 procentstarief. Ik zou evenwel als algemeene stelling niet durven beweren, dat het kwantitatief verschil tusschen een invoerrecht van 5 en van 8 pCt. zoo groot is, dat het tevens een kwalitatief onderscheid uitmaakt.

Mij dunkt, dat dit geheel afhangt van den aard der verschillende goederen en van het verschil in omstandigheden, waaronder de Nederlandsche industrie in een bepaalden bedrijfstak in vergelijking met de meest in aanmerking komende harer buitenlandsche concurrenten werkt. Evenwel is het verschil bij verschillende goederen niet 3 maar 8 pCt. Er worden namelijk eenige goederen, die thans vrij kunnen binnenkomen, volgens het ontwerp-Colijn eveneens met 8 pCt. belast. Bijv. aardappelmeel „verpakt”, azijn „verpakt”, biscuits zonder suiker, enkele drukwerken, boter „verpakt”, verschillende verpakte drogerijen, sommige kleinere accumulatoren, kuipen, bakken, ketels, persen en toestellen, in kleinere hoeveelheden opgemaakte garens, sommige gereedschappen, die thans vrij zijn, omdat zij „doorgaans het eigendom van den werkmans zijn”, in kleine verpakking ingevoerd brood en beschuit, sommige gedroogde groenten, latten voor lijsten, kleine kettingen, gieken, wherry's en roeibootten met een gewicht van minder dan 100 KG. (deze bootten zijn thans belast met 1 pCt.), haarspelden, steenen beelden, altaren en doopvonten, enkele soorten stroo voor hoeden, meubelen van teen- en mandewerk, opgemaakt klein touwwerk, verpakte drukinkt, en enkele andere artikelen meer.

Het schijnt mij niet twijfelachtig, dat er onder deze nieuwe rechten zijn, die beschermend zullen werken voor bepaalde industrieën en die voor den handel belemmerend zullen zijn. Maar om dit te kunnen beoordeelen, moet men weten, wat belanghebbenden ervan zeggen. Dit geldt niet alleen voor de enkele, in het algemeen, naar het mij voorkomt, niet zeer belangrijke, artikelen, die ik hier met name noemde, maar ook voor de werking van het verhoogde tarief in speciale gevallen of liever op bepaalde takken van bedrijf.

Enkele voorgestelde rechten van niet minder dan 20 pCt. op geconserveerde levensmiddelen in kleine verpakking en op van buiten ingevoerde kaas hebben ongetwijfeld een protectionistische tendenz. De ontwerper heeft zich ten aanzien van deze artikelen laten leiden door de overweging, dat men hier met weelde-

artikelen heeft te maken, die wel een hooger recht velen kunnen. In het algemeen meen ik, dat deze overweging wel met den feitelijken toestand zal strooken en dan dunkt er mij weinig aanleiding te bestaan om zich over de zaak warm te maken, aangenomen dat er geen belangrijke handelsbelangen door worden geschaad en dat men, zooals de kaasproducenten vreezen, zich door zulke hoge rechten niet aan represailleheffingen van andere landen blootstelt. Maar bijv. de hier te lande wonende Belgen, en zij niet alleen, zullen sardines in blik wel niet onder weeldeartikelen rangschikken. Vele arbeiders bij onze zuidelijke naburen beschouwen de sardine als een goedkoop en voedzaam genotmiddel, dat volstrekt niet uitsluitend door de rijkere wordt genuttigd. Er ware meer aanleiding om deze gewoonte hier te lande aan te moedigen dan om haar doordringen in Nederland te belemmeren.

Tegen de belasting van geheimmiddelen en anti-conceptioneële middelen met een recht van 50 pCt. zal wel weinig bezwaar worden gemaakt, al is deze rechtenheffing van de laatsbedoelde artikelen als middel in den strijd tegen het Neo-Malthusianisme niet van eenige kinderachtigheid vrij te pleiten. Maar het zal hier den ontwerper wel in hoofdzaak zijn te doen geweest om te getuigen en dat genoeg moet men hem gunnen. Hij heeft waarlijk niet zoo heel veel plezier van zijn baantje.

Van heel wat meer beteekenis is de in dit tarief niet op haar plaats zijnde bepaling, voorkomende onder No. 133, dat automobielen en motorrijwielen, alsmede chassis, carosserieën en andere onderdeelen van auto's belast worden met een recht van 12 pCt. der waarde. In het algemeene deel der M. v. T. wordt men op deze belangrijke afwijking van den algemeenen regel, welke bij de samenstelling van het tarief werd gevolgd, niet voorbereid. Bij de toelichting op het tariefnummer houdt de steller der Memorie zich van den domme. Alsof het een afwijking zonder eenige principieele beteekenis betref, wordt daar leukweg gezegd: „Wanneer men ter verkrijging van eenigszins belangrijke baten voor de schatkist een importartikel aan een hooger dan het als normaal aangenomen recht wil onderwerpen, moet het voldoen aan twee voorwaarden. In de eerste plaats moet de aard van het artikel zich voor een zoodanig hooger recht leenen; in de tweede plaats moet de invoer ervan van zoodanigen omvang zijn, dat door het hoogere recht ook baten van beteekenis zijn te verkrijgen. Met automobielen en motorrijwielen is beide het geval. De aanschaffing van een automobiel voor personenvervoer en evenzeer — zij het wellicht in mindere mate — van een motorrijwiel, wijst in den regel op een welstand, die veilig toelaat voor die voertuigen een eenigszins hooger recht te heffen. Wat den import dezer artikelen betreft, werden, blijkens de statistiek van den in-, uit- en doorvoer, in 1923 ingevoerd 5554 personenautomobielen ter waarde van f 13.414.000 en 5324 motorrijwielen ter waarde van f 2.537.000. Met het oog op den invoer van automobielen voor goederenvervoer behoeft van evenvermeld hooger recht niet te worden afgezien, want die invoer bedroeg in 1923 slechts 420 stuks. Bij het belasten van automobielen met een recht van 12 pCt. der waarde, moet echter met het oog op het gevaar, dat men het recht gedeeltelijk zal trachten te ontgaan door de auto's voor den invoer te demonteeren in chassis en carosserie, ook voor chassis hetzelfde recht worden voorgesteld.”

Bedrieg ik mij niet, dan heeft men bij dit tariefnummer met een „ballon d'essai” te maken. De heer Colijn toch is een veel te verstandig man, dan dat hijzelf niet zou hebben ingezien, dat zijn toelichting critiek niet kan verdragen. Er zijn een aantal afgewerkte producten, „toonbankartikelen”, gelijk de M. v. T. ze noemt, voor welke dezelfde redeneering, die hier voor de auto's wordt ten beste gegeven, met evenveel en even weinig recht kan worden gehouden.

Als het alleen de kwestie was om baten voor de schatkist te verkrijgen, waarom dan een aantal artikelen, waarvan de invoer van beteekenis is, niet evenzeer met 12 pCt. belast?

Het is evenwel duidelijk, dat men op die wijze te werk gaande, terstond midden in het vraagstuk der handelspolitiek zou zijn aangeland. De Minister heeft nu blijkbaar bij zichzelf geredeneerd: „indien de voorstanders van den vrijhandel dit ééne zonder te veel kabaal slikken, heb ik hen te pakken. Ik of een ander protectionistisch gezind bewindsman kan dan wijzen op een niet te ontkennen precedent, vooral ook omdat het betoog, waarmede ik deze afwijking van mijn algemeen tarief heb ingeleid, dermate zwak is, dat er welhaast geen enkel invoerartikel van eenige beteekenis is, waarop het niet met ten minste evenveel recht van toepassing is.”

De heer Colijn toch weet evengoed als ieder ander, dat er onder de ingevoerde auto's een aantal is, bestemd voor autoverhuurders, voor taxi's, en heeft de Minister soms nooit gehoord van autobussen? Al deze en dergelijke auto's zijn toch waarlijk geen weelde-artikelen. Voorts worden vele personenauto's gebruikt door zakenmensen, die, als het voor hen de vraag was of zij alleen voor hun persoonlijk genoeg een dergelijk voertuig zouden aanschaffen, er niet aan zouden denken. Bedenkt men daarbij, dat de redeneering van de M. v. T. voor motorrijwielen op zijn minst zeer gezocht is en voor vrachtauto's in het geheel niet opgaat, dan is het wel duidelijk, dat men met dit tariefnummer een der zwakste plekken, zoo niet het zwakste, van het geheele voorstel heeft aangeroerd.

Men heeft hier te doen met een protectionistisch voorstel, dat, gelijk steeds met dergelijke voorstellen het geval is, als een fiscaal maatregel wordt aangediend. Het zal niet alleen den handel in die artikelen ernstig schade berokkenen, maar ook de bedrijfskosten van verschillende industrieën en neringdoenden verhoogen. Indien de heer Colijn de herdenking wil ontgaan, dat hij naar een middel heeft uitgezien om, zonder stof op te jagen, een beschermingstarief door een kier binnen te laten, moet hij bij de M. v. A. ook op dit nummer het algemeen recht van 8 pCt. van toepassing verklaren. Ik kan moeilijk aannemen, dat hij daartoe niet bereid zou zijn; mocht dit echter niet het geval wezen, dan is het te hopen, dat er in de Kamer een meerderheid zal worden gevonden, die ook voor auto's den algemeenen maatstaf van het voorgestelde tarief herstelt. Voor mij en, naar ik overtuigd ben voor vele anderen, vervult dit tariefnummer in het voorstel de rol van de vlieg, die de apothekerszalf bederft.

Op dit punt zullen allen, die niet willen weten van een principieel verlaten van onze beproefde vrijhandelspolitiek zich hebben schrap te zetten en een krachtig „principiis obsta” moeten doen hooren. Indien zij dit niet verzuimen, zal de Minister zijn te kwader ure opgelaten proefballon wel weer opbergen. TREUB.

(Wordt vervolgd.)

HET RIJSTTEKORT IN NED. OOST-INDIË. II.

Het grootste bezwaar van den rijstbouw, zooals die tot op heden in onzen archipel wordt gedreven, is nog altijd, dat de productie wordt verkregen met behulp van een zeer groot aantal menschen en die allen weer van die productie moeten eten, zoodat er per hoofd slechts een minimaal overschot overblijft, ja vaak nog een tekort bestaat. Het plantje voor plantje overpoten, het oogsten aar voor aar, enz. enz. zijn oorzaken, dat het aantal benodigde handen zeer groot is, groter dan bij welken granatbouw ter wereld ook. Wel zijn er streken, b.v. Sumatra's Westkust, waar het oogsten met den sikkel geschiedt en is hier het overschot per hoofd belangrijk groter, maar Indië als geheel genomen levert per hoofd van degenen, die aan den verbouw te pas komen, een uiterst gering

overschot op, dat den niet-planters ter beschikking kan komen. Wie dat bezwaar overwint zal aan den rijstbouw in Indië eene groote economische en direct financieele beteekenis geven en vele handen vrij maken voor anderen productieven arbeid. Ik zal niet ontkennen, dat er landbouwkundig ook voordeelen aan den tegenwoordigen verbouw zijn verbonden (de kans is b.v. nu gering, dat er vooze aren in den loemboeng komen), maar die enkele voordeelen wegen tegen de vele nadeelen niet op.

De mythe van het ontstaan van de rijst, van Sanskrytschen oorsprong en dus met de Hindoe-overheersching op Java gekomen, verklaart ons in verband met karakter en historie veel van het conservatisme van de bevolking in onzen archipel ten opzichte van den rijstbouw, maar hoe poëtisch en interessant dat verhaal ook is, het zou te veel plaatsruimte eischen om die in deze beschouwing op te nemen. Maar zonder eenigen twijfel wordt de rijstbouw in zoo belangrijke mate door het heilig geloof aan die mythe, niettegenstaande den koran, beheerscht, dat het uiterst moeilijk zal zijn om daarin verandering te brengen.

Eerst dan, wanneer door meerdere geslachten van voor de massa passend, praktisch opvoedend onderwijs het volkskarakter meer naar onzen geest zal zijn gewijzigd, mogen we verwachten, dat zulke gebruiken en overtuigingen zullen worden losgelaten en de weg voor meer rationeelen inlandschen rijstbouw zal zijn geëffend.

Die beschouwing sluit ook al weer spoedige vooruitgang in deze richting uit.

Wanneer dus het sawahoppervlak belangrijk wordt uitgebreid, maar de rijstteelt op de thans bestaande wijze blijft uitgeoefend, zal de totale rijstproductie vermeerdere, maar toch het overschot per hoofd van allen die er aan te pas komen gering blijven. Het blijft dus urgent om uit te zien naar methoden, die wel een groot overschot per hoofd geven en dan in handen van menschen, die niet door geloof en bijgeloof zijn gebonden.

Ook van „kolonisatie” mogen we ter vermeerdering van de rijstproductie niet te veel verwachten, hoe nuttig die kolonisatie in andere opzichten ook kan zijn. De Regeering tracht den landbouw en den rijstbouw in het bijzonder te bevorderen op tot dusverre nog niet ontgonnen gronden. Voor dat doel bezit Indië uitgestrekte terreinen in de Buitengewesten, waaronder vele, waarop bevoeiing mogelijk is. De Regeering is doende om de occupatie op dergelijke terreinen, meest nadat er bevoeiingswerken zijn aangelegd, te bevorderen door toepassing van het stelsel van landbouwkolonisaties, doch ook deze kunnen slechts langzaam vorderen; zij vereischen een tijdroovende en moeizame voorbereiding en, zooals gezegd, wordt er de rijstbouw op de oude wijze gedreven. Dergelijke kolonisaties vormen een middel om een zeker aantal menschen over een grooter oppervlak te verdeelen en die individueel tot de hoogst mogelijke arbeidsprestatie en productie te brengen.

Gedoeng Tataän in de Lampongs is wat dat aangaat een succes; de productie bedraagt er, dank zij ook de kwaliteit van den grond, ruim het dubbele van wat gemiddeld op Java per bouw wordt verkregen of beter gezegd staat gelijk als gemiddelde met de beste sawahs op Java. Maar ook hier is de weg moeilijk en kostbaar, want om Gedoeng Tataän eene gewenschte groote uitbreiding te geven zijn kostbare irrigatie- en draineeringswerken noodig.

De ervaring in zake kolonisatie leerde trouwens, dat de Javaansche immigrant alleen dan aardt, wanneer hij van irrigatie voor zijn sawah zeker is bij zijn komst. Zelve er veel moeite voor te doen in een voor hem vreemde streek doet hij niet, ook al omdat het begrip: „samenwerking” nog onvoldoende in zijn karakter ontwikkeld is.

Een groote uitbreiding van het sawahoppervlak op

Java mogen we ook niet verwachten. De hoeveelheid irrigatiewater is beperkt en daarmee ook het sawahoppervlak.

We zien dus summa summarum, dat langs de bestaande wegen eene belangrijke vermindering van het rijsttekort niet in afzienbaren tijd kan worden bereikt. Het is daarom, dat in begin 1919 uitkomst werd gezocht langs een anderen weg, nl. dien van den mechanischen rijstbouw, *de eenige weg*, die ons de kans geeft om van eigen bodem in de naaste toekomst ruimer rijstoverschotten te verkrijgen ter voorziening in het tekort. Nog altijd kan ik ten volle onderschrijven, wat ik in de Volksraadzitting van 7 Februari 1919 zeide, nl.:

„Indien men werkelijk groote overschotten wil verkrijgen, kan de oplossing van het vraagstuk slechts worden gevonden in de vorming hier te lande van grootbedrijven voor de rijstteelt, waarbij menselijke en dierlijke werkkraacht in hoofdzaak zal worden vervangen door mechanische.”

Om te trachten die oplossing te vinden nam de Regeering op mijn initiatief eene proef te Selatjaraan aan de samenvloeiing van Moesie en Selatjaraan in Zuid-Sumatra, dus om een antwoord te krijgen op de vraag of in deze landen:

1°. grootrijstbedrijven met uitschakeling van den thans gebruikelijken menschen- en dierenarbeid *technisch* mogelijk zouden zijn.

2°. zoo ja, of zij ook financieel, dus economisch mogelijk zouden zijn.

Pas als het antwoord op die vragen beslist ontkenkend luidt, is Nederlandsch-Indië verantwoord slechts den rijstbouw op den ouden grondslag te bevorderen.

Want nog eens, afgescheiden van normalen tijd, hoe staat het er voor met Indië, wanneer groote wissels op de wereldrijstmarkten van het Oosten getrokken worden, zoals in 1919 en 1920 het geval was, of, erger nog, wanneer die markten voor ons korter of langer tijd onbereikbaar zijn? In totaal werd in den z.g.n. distributietijd door de Regeering voor 175 miljoen gulden aan rijst ingevoerd dus ingekocht, en de hoogst betaalde prijs bedroeg zelfs 40 gulden per picol c.i.f.

Beter duur dan niet te koop. Wat zou er gebeurd zijn, wanneer dat laatste het geval ware geweest? Ik durf mij daarvan geen voorstelling te maken.

Het vraagstuk was nieuw voor Indië en al leek ook in den aanvang het succes gemakkelijker te bereiken dan in de praktijk blijkt, al kwamen telkens onverwachte bezwaren naar voren, de tijd is zeker nog niet gekomen om een „non possumus” uit te spreken. Integendeel, de ervaring won en hoe onaangenaam het ook moge zijn voor den zaaier, beschadiging van het gewas door ratten, wantsen of walang sangit enz. doet daaraan geen afbreuk!

Ik moet echter nog wijzen op een belangrijken factor in de prijsbepaling van de buitenlandsche rijst. Die prijzen hebben zich nl. in een over het geheel oplopende lijn bewogen en het laat zich aanzien, dat die stijging voorloopig zal aanhouden. Natuurlijk kan onder bepaalde omstandigheden die prijs tijdelijk zelfs weer tot het oude peil terugvallen, maar rekenende over een voldoende langen tijd en bij uitschakeling van zeer abnormale jaren, zal toch wat ik boven beweerde waar blijken. In de groote rijstuitvoerlanden is ook de levensstandaard van de bevolking stijgende en dat ook al als gevolg daar van de voortschrijdende omzetting van de productenhuishouding in de geldhuishouding, waardoor de productiekosten omhoog gaan.

En in Burma b.v., de groote rijstschuur van het Oosten, dat Java in productie per oppervlakte-eenheid verre achter zich laat, eischen de duizenden koelies, die voor den rijstooft van den overwal komen, hooger loon, maar de stoomvaartmaatschappijen en spoorwegen, die ze vervoeren, moeten hooger vrachten berekenen, daar ook voor hen de kosten geweldig zijn gestegen.

Ik zal hier van de proefneming geen beschrijving geven, alleen vermelden, dat er tevens mee werd beoogd voor irrigatie gebruik te maken van inundatie, door de getijbeweging in de groote rivieren, die ter plaatse enkel zoet water bevatten, te benutten op de onder hoogwaterpeil gelegen landen, die daartoe werden ingepolderd.

Die proefneming heeft bijna 1.200.000 gulden gekost en is ten slotte gestaakt om phytopathologische redenen.

Het antwoord op de twee gestelde vragen is verkregen, maar het is van belang, vooral na allerlei „Wahrheit und Dichtung”, vooral „Dichtung”, die over de proef is verspreid, in 't kort de oorzaken aan te geven, waardoor de proef is moeten worden gestaakt. Het bleek, dat technische mechanische rijstbouw zelfs zonder groote bezwaren mogelijk is. Een positief en gunstig antwoord dus op vraag één.

Reeds na den eersten zaai werd het jonge gewas aangetast door een wants, Kepi geheeten in de volks-taal, die de jonge stengels aantast en waardoor de plant sterft. Een afdoend middel daartegen is om het gewas onder water te zetten. De insecten kruipen dan zoo hoog mogelijk tegen de stengels op en worden door het zonlicht gedood. Om dat te bereiken moet men feitelijk ten allen tijde kunnen inundeeren om *direct* de plaag te bestrijden. Hoewel de inundatie voldoende was om het gewas tot rijpheid te brengen, is ze dat niet in dien zin, dat men op elk gewenscht oogenblik de beschikking heeft over voldoende hoogen vloed om het water te doen instroomen tot voldoende hoogte. De plaag werd nu en dan met succes bestreden, maar op andere tijden was dat soms niet mogelijk en dan was de schade enorm. De Kepi is niet onbekend, maar treedt in de bevolkingsaanplantingen meer endemisch op, maar werd bij ons in die groote velden, die telken jare weer werden beplant, epidemisch. Ook de ratten deden veel kwaad en ook daarvoor moet hetzelfde middel worden gebezigd. Maar deze plaag is niet verontrustend en vond zijn oorzaak ook in het feit, dat niet de geheele polder van bosch kon worden ontdaan en schoongemaakt. Voor een regelmatig grootbedrijf behoeft dit geen gevaar te zijn. De bekende rijstvijand Walang Sangit liet ons ook niet met rust. Hij kwam soms in groote zwermen op het gewas aan, niet gewoon om in deze streken zoo'n groot en rijk voorziep gebied te treffen. Maar vooral de steeds toenemende kepiplaag was oorzaak, dat, daar we er geen afdoend middel tegen hadden, op *dit* terrein geen kans was voldoende oogst te krijgen. Daar kwam nog een ander verschijnsel bij, maar dat voor oplossing zeker vatbaar is, nl. het legeren van het gewas.

We hadden gezocht en met succes, naar soorten met kort en stevig stroo, en in den aanvang hadden we daarmee succes. Maar men weet, dat rijst uit een botanisch oogpunt beschouwd een zeer merkwaardige plant is. Ze heeft nl. het vermogen zich zeer gemakkelijk aan veranderde omstandigheden aan te passen en zich te wijzigen naar en als gevolg van die omstandigheden, zoals ik reeds eerder opmerkte. En dat hebben wij tot ons nadeel moeten ondervinden. Die kortstroosoorten gaven al spoedig langer en ten slotte lang stroo en onvoldoende sterk. We zouden moeten trachten soorten te kweken, die op *ons* terrein en vooral met onze grondbewerking kort en stevig van stroo zouden blijven. De kortstroosoorten van de ladangcultuur der bevolking wijzigden zich op onze goed bewerkte velden.

Er was heel wat over te doen geweest, dat onze grond te arm zoude zijn aan phosphorzuur en dus werden er bemestingsproeven aangezet met contrôlevakken, enz. en ook met andere meststoffen al of niet gemengd, en ziet, op de niet bemeste vakken zoowel als op de bemeste vakken groeide het laatste jaar een prachtig gewas, zóo mooi, dat de kans op legeren zeer groot werd en dat is dan ook geschied. Wat niet ten prooi viel aan Kepi en later Walang Sangit, legerde en

kon met de machines niet worden geogst. Gelukkig, dat een jaar te voren reeds bewezen was, dat mechanisch oogsten absoluut mogelijk was.

Er waren bemeste en onbemeste velden, waar de halm een lengte had van 1,60—1,80 M., niettegenstaande vaak driemaal achtereen rijst¹ op deze velden was verbouwd.

Het is om de bovengenoemde, meest phytopathologische oorzaken, dat de proef nu is gestaakt en de pecuniaire toestand van Indië's gouvernement is de oorzaak, dat men thans ook niet elders de proef wil voortzetten. Een proef b.v. op uitgestrekte vlakke terreinen op Java, zooals b.v. bij Tjassem, maar ook elders, zou zeker van beteekenis kunnen zijn met het oog op de ontginning voor rijstbouw van groote terreinen op Java, zooals op de voormalige Kandanghouwerlanden en in Banjoewangi, dus zonder inundatie, maar met z.g.n. regenbevloeiing.

Maar men kwam toch zoover, dat men ook een antwoord kreeg op de vraag: wat zal die rijst kosten? Het antwoord was: dat bij een rationeel bedrijf de picol gaba, dat is dus ongepelde rijst, zal kosten f 7,40, zonder renteberekening, dus inclusief rente ruim f 8, dus pl.m. f 12 de picol rijst, die we mogen vergelijken met prima Javarijst die f 8 à f 9 per picol kost. Dat is hoog, vergeleken bij den prijs van tegenwoordig, maar laag vergeleken bij den prijs, dien we in den distributietijd hebben betaald en Indië zou tientallen millioenen hebben bespaard, wanneer we toen enkele van die rijstbedrijven hadden gehad. Maar dat is het resultaat van de eerste proef, dus met alle onvolkomenheden van ons kunnen en weten. Welke proef was dadelijk volmaakt en hoeveel zaken, die eerst te duur waren, zijn door voortschrijdende techniek en kennis economisch goed mogelijk geworden? M.i. moet dit resultaat een aansporing zijn om verder te gaan, wanneer de tijden er gunstiger voor zullen zijn.

De rijst invoer in Nederlandsch-Indië in stijgende lijn was in 1921 reeds tot een bedrag van ruim 70 millioen gulden gestegen. Wat beteekent tegenover dit *jaarlijks wederkeerende* en wellicht grooter wordende cijfer de f 1.200.000 die de proef heeft gekost? Ik zou willen vragen: ook al is de eerste proefneming nu gestaakt, mag dat een reden zijn om maar rustig er bij neer te gaan zitten, wanneer de afhankelijkheid van Indië's rijstvoorziening uit het buitenland jaarlijks grooter wordt? Mag dat een reden zijn om geen nieuwe banen te betreden? Moeten wij maar rustig de tienduizenden hectaren vruchtbaar land laten liggen, enkel omdat er geen handen zijn om die te bewerken voor de winning van het hoofdvoedsel, en het rijsttekort laten stijgen van jaar tot jaar met al de risico en nadeelen er aan verbonden, wanneer er uitzicht is op succes?

Nog eens, eene andere uitkomst zie ik niet en wat eerst ook economisch onmogelijk leek is vaak door voortschrijdende ervaring mogelijk, ja goed winstgevend geworden.

Men heeft van zekere zijde in Indië met modder gesmeten naar den auteur van deze proef, dus naar den man, die het groote gevaar voor Indië van het rijsttekort begreep en de eerste was, die het niet bij redencering liet, maar (met volle instemming van de Regeering) eene daadwerkelijke poging deed ter oplossing van dit hoogst belangrijke vraagstuk. Maar ik heb nog geen oogenblik berouw gehad over dat initiatief en wacht rustig af, tot men, gebruik makende van de ervaringen te Seladjaran opgedaan, en die met alle gemaakte fouten, feiten, leeringen, conclusies, in een rapport, waartoe ik reeds geruimen tijd vóór mijn vertrek order gaf, zullen worden vastgelegd, het urgente vraagstuk van den mechanischen rijstbouw weer aan zal vatten om Indië voldoende zekerheid te geven *ten alle tijde* over het hoofdvoedsel te kunnen beschikken.

Veel van wat ik hierboven schreef heb ik in den

Volksraad reeds gezegd en is dus in de Handelingen te lezen en evenals in den Volksraad gedenk ik hierbij in dankbaarheid het belangrijke aandeel dat de heer Van der Stok, chef van de afdeling Landbouw van het Dep. van L. N. H., aan de bestudeering van het vraagstuk en de poging tot oplossing heeft gehad. Maar voor *allen*, ook buiten Indië, die belang stellen in Indië en/of er belangen hebben, is het vraagstuk van de rijstvoorziening van Indië van zóó groot gewicht, dat ik er gaarne nog eens mijn meening over heb gezegd.

J. SIBINGA MULDER.

¹ (Naschrift volgt).

PHILOSOPHIE OF SOCIOLOGIE?

(Naar aanleiding van een kritiek).

¹ Gaarne maak ik gebruik van de mij geboden gelegenheid een enkele opmerking te maken naar aanleiding van de bespreking door den heer Kuyper van mijn Marx-studie.¹⁾

"De pointe van het betoog, waarin mijn arbeid welwillend als een „eerbiedwaardige vergissing” wordt gequalificeerd, is deze, dat ik niet wetenschappelijk, niet met overtuigende argumenten de juistheid, de waarheid van mijn meening „bewijs”, maar slechts gevoelsoverwegingen en exclamaties geef, waarvoor „wij Marxisten zeker niet zwichten”. Deze betoogtrant van den heer Kuyper is voor mij het sprekende, het afdoende bewijs, dat ik in mijn kritiek op Marx inderdaad juist heb gezien.

"De wereld, waarin Kuyper zich met zijn gedachten beweegt, is de wereld, waarin het causaal verband heerscht als het eenige verband, dat bestaat tusschen doode en levende objecten. Zijn wereldbeschouwing is de tot wereldbeschouwing verabsoludeerde natuurwetenschap, binnen welker raam er maar één soort kennis is, nl. de kennis van wetten, die bewezen worden, intellectueel verklaard worden. In zooverre is zijn kritiek een zuivere weerspiegeling van Marx' arbeid zelf, die geheel is opgetrokken in monistisch-materialistischen betoogtrant: ik zie in de allereerste plaats in Het Kapitaal den tijdgeest in de toenmalige wijsbegeerte, georiënteerd als deze was aan de materie en het materiele. Kenmerkend voor dezen tijd is, dat men de álmvattende werkelijkheid meende gegrepen te hebben in de stof. Geestelijk leven is niets dan een psychisch verloop, en deze geheele reeks van bewustzijnsverschijnselen is slechts een nevenverschijnsel van physiologische, vnl. hersenprocessen, welke zonder rest herleidbaar zijn tot mechanische, of wel biologische processen. Marx spreekt deze gedachte uit in de voorrede bij de tweede uitgave van Het Kapitaal: „bij mij is (omgekeerd) het ideële niets anders dan het in het menschelijk brein omgezette en overgeplaatste materiele.”

Dit is de geest van Marx' tijd, die door hem tot openbaring komt in zijn wetenschappelijke maatschappijleer. Wanneer de wetenschap, die ons de wetten van het stoffelijk gebeuren leert kennen, de wetenschap der werkelijkheid is, zijn haar categorieën werkelijkheidskategorieën. Zelfs de éénige werkelijkheidskategorieën, want de werkelijkheid gaat volkomen op in het oorzaak en gevolg zijn binnen het materiele — mechanische dan wel biologische — verloop.

„Wanneer deze wetenschap dus de eenige wetenschap is, is er geen ware kennis, dan die van oorzaak en gevolg, en het eenige kendoel, dat met zin nagejaagd kan worden, is de kennis van wetten. *De staatshuishoudkunde met name zal pas wetenschap worden, als zij zich tot maatschappelijke natuurwetenschap vervormt en wetenschap van wetten wordt*: dit is de verdachtensfeer, waarin Het Kapitaal is opgetrokken,

¹⁾ Ik stel er prijs op te verklaren, dat ik, evenmin als de heer Kuyper, behoor tot degenen, die zich in de huidige kapitalistische maatschappij de weelde van zorgeloos theoretisch werken kunnen veroorloven. [Verg. de Nos. van 25 Juni en 2 Juli l.l. — Red.]

en waarbinnen Kuyper, als aanhanger van Marx, ook nu nog verkeert. Hij verlangt „bewijzen”, hij wil intellectueel aangetoond, verklaard zien, waarom ik in mijn kritiek op Marx gelijk of ongelijk heb: hij ziet voorbij, dat ik, en niemand met mij, in staat is aan dezen eisch te voldoen, om de afdoende reden, die ook voor Marx zelf geldt, nl. dat hier, waar het om waarden gaat, niets te bewijzen valt, alleen te doorleven en te ervaren.

Kuyper schrijft, dat „Marx zijn historisch-economische werkmethode eerst uit feiten opgebouwd, haat daarna op feiten toegepast en zoo aan feiten gecontroleerd heeft! Wil men het bewijs met de woorden van Marx zelf? In de voorrede van zijn „Zur Kritik” noemde hij zijn werkmethode: „das allgemeine Resultat das sich mir ergab, und, einmal gewonnen, mein Studium zum Leitfaden diennte”. Kuyper noemt dit een „bewijs met feiten”; zijn gewone scherpzinnigheid heeft hem hier in den steek gelaten: dit is toch zoo weinig een bewijs met feiten, dat het niets anders is dan een eenvoudige formulering van een uitgangspunt *met een beroep op feiten, waarvan vóór den niet-overtuigde de beteekenis, de waarde in geen deele vaststaat*. Marx en Kuyper leggen a priori in de feiten wat zij er in willen zien, om het er na derhand weer uit te halen, en alzoo te „bewijzen”, dat hun inzicht het juiste is. Zij aanvaarden dogmatisch de op den voorgrond gestelde gedachte, dat de wetenschap der stof de eenige ware wetenschap is, en dat de kennis, die zij verschaft, volledig en absoluut is. Ten aanzien der staathuishoudkunde culmineert bij Marx deze leer in het denkbeeld, dat de totaliteit der productieverhoudingen „die ökonomische Struktur der Gesellschaft bildet, die reale Basis, worauf sich ein juristischer und politischer Ueberbau erhebt, und welcher bestimmte, gesellschaftliche Bewusstseinsformen entsprechen”. *Dit moet bewezen worden: dit kan echter niet bewezen worden.*

Kuyper argumenteert in dit geheele betoog onzuiver; met beroep op „een uitlating, waarin nog uitdrukkelijker op de empirie gewezen wordt”, citeert hij Marx' voorrede van Het Kapitaal, dat „allerdings muss sich die Darstellungsweise formell von der Forschungsweise unterscheiden. Die Forschung hat den Stoff sich im Detail anzueignen, seine verschiednen Entwicklungsformen zu analysiren und deren inneres Band aufzuspüren. Erst nachdem diese Arbeit vollbracht, kann die wirkliche Bewegung entsprechend dargestellt werden. Gelingt dies und spiegelt sich nun das Leben des Stoffs ideell wieder, so mag es aussehen, als habe man es mit einer Konstruktion a priori zu thun.”¹⁾

Alleen als men het uitgangspunt van Marx aanvaardt, bewijst men met deze feiten iets, maar het komt juist op de geldigheid van het uitgangspunt aan: dit wordt eenvoudig door Marx vooropgezet, en zijn waarheidswaarde als iets vanzelf sprekends geponeerd. Wij staan hier voor het fundamentele probleem — en dit heeft Kuyper voorbij gezien —, wat de waarheid is, waaraan Marx' systeem deel beweert te hebben, waarop dat gelden berust, waarop het aanspraak maakt voor zijn beweringen. En nu begrijpe Kuyper dit niet in den zin van een genetische verklaring, hoe het systeem zelf en elk van zijn stellingen is ontstaan. Immers, zulk een verklaring pretendeert zelf weer te gelden, heeft ons alleen iets te zeggen voor zoover die pretentie gerechtvaardigd is en plaatst ons dus weer voor hetzelfde probleem. Waarom moet de Marxistische grondgedachte als waarheid, als werkelijkheid aanvaard worden? Dit stelt Kuyper zich nu tot taak te bewijzen: deze taak gaat boven zijn krachten.

In den tijd der conceptie van Het Kapitaal had deze vraag voor de practijk des levens niet zooveel beteekenis: de stoffelijke wereld nl. aanvaardde men algemeen als de volle werkelijkheid, en in het kader

¹⁾ Kuyper cursiveert.

van deze gedachte past Marx' Kapitaal, hetwelk voor de staathuishoudkunde deze werkelijkheid vond in de productie en reproductie van het materiele leven. Marx' maatschappijleer was de sociale openbaringsvorm der toenmaals als algemeen geldend aangenomen natuurwetenschappelijke wereldbeschouwing. Nu wij deze levensleer te boven zijn gekomen, en beseffen, dat de natuurwetenschappelijke objectenwereld de ware, alomvattende werkelijkheid niet te zien geeft, ondervindt Marx' leer daarvan den noodzakelijken en op den langen duur doodenden terugslag. Het is dan ook mijn vaste overtuiging, dat Het Kapitaal, met al zijn ongetwijfeld geniale beschouwingen, zijn tijd gehad heeft: het past niet meer in de mentaliteit van onze dagen, die niet intellectueel, maar veeleer anti-intellectueel getint zijn. De waardeering van het intellect als het vermogen de alomvattende werkelijkheid te doorgronden, een werkelijkheid, die men met een natuurwetenschappelijke objectenwereld vereenzelvigde, heeft afgedaan: zijn onvergankelijke beteekenis erkennende voor de wereld der objecten, die tot andere objecten in causale betrekking staan, erkennen wij zijn invloed in die wereld, maar wijzen dien onvoorwaardelijk af, als het erom gaat de beteekenis van het geestelijk leven *geheel* te doorzien.

Wij zijn gaan beseffen, dat wel verre van de ware werkelijkheid te zijn, de natuurwetenschappelijke wereld er door een onoverkoombare kloof van gescheiden is. De natuurwetenschap is buiten staat het kleinste stukje concrete werkelijkheid geheel te verklaren, al was het alleen reeds, omdat zij slechts het quantitative beheerscht en de concrete werkelijkheid nooit zuiver quantitatief is. Het is in dit verband merwaardig vast te leggen, dat Marx' waardetheorie culmineert in de voorstelling, dat de waarde van een zaak wordt bepaald door de *hoeveelheid* menschelijken arbeid, besteed ter vervaardiging van die zaak, en dat alle soortverschillen tusschen de verschillende vormen van menschelijken arbeid teruggebracht worden tot *hoeveelheidsverschillen*.

Bij Marx beslist het quantum: het quale, als voor den gang der werkelijkheid van geen beteekenis, wordt principieel buitengesloten. Daarom is voor hem het intellect het vermogen de werkelijkheid te doorzien, daarom heeft hij het socialisme van utopie tot wetenschap, d.i. natuurwetenschap, verheven.

Marx en Kuyper poneeren nu, dat de alomvattende werkelijkheid is de wereld der stoffelijke productieverhoudingen. Marx heeft zich aan een „bewijs” niet gewaagd, het misschien wel beproefd in een, echter niet tot ons gekomen kritiek op de na-Hegelsche wijsbegeerte: ik zie met groote belangstelling Kuyper's pogingen tegemoet dit bewijs te leveren in wat hij zelf noemt een wetenschappelijke gedachtenwisseling. Het enige wat hij op dit gebied in staat zal zijn te geven, is wat ik met zijn eigen woorden mag omschrijven als exclamaties en gevoelsuitingen: ik ben er zelfs zeker van dat Kuyper ook nog gaat prèken.

Dit wat het algemeen gedeelte betreft; nu nog een enkele incidenteele opmerking tot slot.

Volgens Kuyper is „het met de grondgedachten van het filosofisch materialisme niet volstrekt overeenigbaar om binnen den geest aprioristisch moreele, religieuze en aesthetische elementen aan te nemen”. In verband hiermede „ontkent niemand, dat hetgeen wij gewoon zijn het materiele te noemen invloed uitoeft op het geestelijke; bijv. dat de buitenwereld ons beïnvloedt, of dat alcohol dronkenschap of een hersenverwonding anderé geestelijke stoornissen veroorzaakt.” Ik ontken dit laatste allerminst, geef onvoorwaardelijk de juistheid van de laatste opmerking toe, maar meen toch, dat de eerst aangehaalde zinsnede een onjuiste gedachte belichaamt. Binnen het kader der monistisch-materialistische levensleer wordt alles wat niet atoom of atoombeweging is, een onzelfstandig epiphenomeen genoemd, voor den gang der werkelijkheid van even weinig be-

teekenis als voor de beweging der golven de daarmee gepaard gaande phosphorescentie. Wij noemen het nevenverschijnsel „geestelijk leven”: het zou veel beter zijn dat wij het, in het raam van het materialisme, noemden atombeweging of atoomconstellatie, bezien van een bijzonderen kant, *dien wij noemen den geestelijken*. Al het misverstand, dat ontstaan is door het gebruik van het woord „geest”, zou dan uitgesloten zijn: in wezen was voor een ieder de geest teruggebracht tot zijn eigenlijke beteekenis, schijnobject te zijn, dat door zijn oplossing in mechanische objecten tevens „wegverklaard” was.

Kuyper „houdt de Marxistische waardeleer qua waardeleer voor volkomen foutief, en als zoodanig door de kritiek tot op het gebeente gehavend”, noemt ze ook nu weer „volkomen onhoudbaar”, oordeelt het zelfs beter, wanneer in Het Kapitaal geen hoofdstuk over de waarde gestaan had. Toch blijft hij zich volgeving van Marx noemen, hoewel hij (K) bovendien oordeelt, dat Marx ook zijn relatie tot Hegel weer onzuiver gesteld heeft. Wanneer men zóó de fundamente van Marx' leer loswoelt, haar wijsgeerigen ondergrond zóó kritiseert, de waarde en waardeleer slechts als een werkmethode opvat, terwijl naar Marx' eigen verklaring „die Waarenform des Arbeitsprodukts die ökonomische Zellenform der bürgerlichen Gesellschaft ist”, brengt men dan niet zelf het Marxisme den genadeslag toe? Ik voor mij waardeer Marx' gedachtengang hooger: inderdaad zie ik erin een logisch gesloten betoog, helder geconstrueerd, met ijzeren noodzakelijkheid gededuceerd uit een dogmatisch vooropgezet standpunt, niet minder dan geniaal in elkaar gezet en doordacht; maar... het uitgangspunt deugt niet.

Kuyper's kritiek op Marx gaat gelijken op de kritiek van Woltmann, die van Marx schreef, dat deze, toen hij zijn relatie met Hegel formuleerde, zichzelf niet goed bewust was van de eigenlijke strekking van zijn betoog. Ik aarzel niet deze kritiek een geest als dien van Marx onwaardig te noemen: Marx was een veel te scherp dialecticus, dan dat hij de grondstelling nog al van zijn systeem niet doorzag!

Volkomen onbegrijpelijk is mij ten laatste, dat Kuyper, waar ik Marx verwijt de oneindige waarde der menschelijke persoonlijkheid te ontkennen, dit verwijt afwijst met een beroep op Marx zelf, „die èn in wetenschap èn in karakter een persoonlijkheid van den allereersten rang was”. Het is Kuyper toch bekend, dat in de Marxistisch-Hegeliaansche levensleer individuen alleen maar doorgangspunten van maatschappelijke verhoudingen zijn, zonder oorspronkelijke, eigen waarde. Marx zelf zegt dit in de voorrede tot Het Kapitaal: „minder dan enig ander kan mijn standpunt, hetwelk de ontwikkeling der economische maatschappijvormen opvat als een natuurhistorisch proces, den ènkeling verantwoordelijk maken voor omstandigheden, waarvan hij maatschappelijk het voortbrengsel blijft, hoe hoog hij zich er voor zichzelf ook boven verheffen mag.” Het is de amorele levensleer, die in den mensch ziet een meer of min belangrijk werktuig van een onpersoonlijk proces, onvatbaar voor daad, spontaneiteit, wil: de oorspronkelijke, eigen waarde der persoonlijkheid past niet in Marx' leer, wat intusschen niet wegneemt, dat Marx zelf een zeer belangrijk doorgangspunt was van sociale natuurkrachten. Maar een doorgangspunt blijft de mensch.

Mèt meer dan gewone belangstelling zie ik het „intellectuele” betoog van Kuyper in de Socialistische Gids tegemoet: blijft het intellectueel, dan heeft het geen overtuigende kracht voor den tegenstander, wordt het „waarde” vol, dan past het weer niet in Kuyper's gedachtensfeer. Zie ik wel, dan is het hier een botsing tusschen twee wereldbeschouwingen: Marx had in zijn tijd het voordeel van de zon in den rug, van den tijdgeest in de wijsbegeerte. Tegenvoor-

dig zijn wij boven die natuurwetenschappelijke levens-philosophie uitgekomen.¹⁾

Dit is het punt in geschil tusschen Kuyper en mij: de strijd is ternauwernood goed begonnen. De bloeitijd van de natuurwetenschappelijke wereldbeschouwing, waarvan Marx voor de maatschappijleer de vertolker was, heeft voorshands zijn hoogtepunt overschreden, indien hij al niet voorbij is. De tijd om de trotsche banier van het Marxisme voor een waarheid van hooger orde te strijken — de beeldspraak is van Kuyper — is om deze reden genaderd.

J. A. EIGEMAN.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE ONTWIKKELING VAN HET HERSTELWERK IN OOSTENRIJK.

Dr. Richard Kerschagl te Weenen schrijft ons:

I. Toestand voor het herstel.

Midden 1922 had de economische crisis in Oostenrijk haar hoogtepunt bereikt. De prijzen stegen maandelijks vaak met meer dan 100 pCt., terwijl de dollarkoers aan de heftigste schommelingen was blootgesteld en in het tweede kwartaal van 1922 met meer dan 200 pCt. opliep. Kenschetsend voor den toenmaligen omvang der inflatie was ook de omstandigheid, dat de daling van de waarde van het geld in veel sneller tempo plaats vond dan de vermeerdering der circulatie, zoodat in den zomer van 1922 de stijging van het indexcijfer het dubbele tot het drievoud van de toeneming van den biljettenomloop bedroeg.

Deze toestand had zich zoo ver ontwikkeld, dat het tekort op de staatsbegroting nauwelijks meer te schatten viel. Iedere raming werd door de in ijelend tempo volgende waardedaling van het geld direct onbruikbaar en een cijfer voor het tekort op de begroting viel niet aan te geven, aangezien men immers voortdurend te doen had met in waarde verminderende Kronen van de meest uiteenlopende waarde. Slechts een ding staat vast, n.l., dat de dekking der uitgaven vrijwel geheel door het drukken van bankbiljetten plaats vond. De opbrengst uit belastingen enz. kan nauwelijks 10 à 15 pCt. der uitgaven bedragen hebben.

Ook de Centrale Bank bevond zich derhalve in een desolaten toestand. Sedert ongeveer twee jaren was in plaats van de volgens de bepalingen van art. 206 van het vredesverdrag van St. Germain in liquidatie getreden Oostenrijksch-ungarische Bank een voorloopige instelling, de Oostenrijksche Geschäftsführung der Oostenrijksch-ungarischen Bank getreden, welke circulatie echter onder den druk van den nood, waarin de Staat verkeerde, vrijwel geheel op staatspapier gebaseerd was. Onder deze omstandigheden konden natuurlijk de voortdurende pogingen, door een ingrijpende deviezenwetgeving en economische dwangmaatregelen den koers der buitenlandsche wissels te Weenen te beïnvloeden, slechts zeer geringe uitwerking hebben. Intusschen is het wellicht juist den heroischen pogingen, welke in de laatste maanden van den overgangstijd tot begin 1923 werden gedaan, toe te schrijven, dat een algeheele ineenstorting van het geldwezen toch vermeden werd. De verschillende pogingen, credieten voor de doorvoering van het herstelwerk te verkrijgen, hadden onder verschillende kanseliers geen resultaat gehad. Eerst den 31sten Augustus 1922 gelukte het, den Volkenbond ertoe te brengen, zich ernstig met het vraagstuk bezig te houden en op 6 September 1922 pleitte de Oostenrijksche Bondskanselier, Dr. Seipel, te Genève voor de zaak van Oostenrijk. Het gelukte een reconstructieplan op te stellen en het verkrijgen van de

¹⁾ Ik lees dat Kuyper het psychisch monisme als „de minst onaannemelijke wereldbeschouwing zou willen qualificeeren”: dit zal wel moeten zijn de meest onaannemelijke wereldbeschouwing.

noodige middelen voor te bereiden. Dit plan bestond in hoofdzaak uit vier deelen:

I. Een begrotingsontwerp werd uitgewerkt, dat zich bezig houdt met den geleidelijk aan te bereiken stand van inkomsten en uitgaven en het sluitend maken der begrooting binnen twee jaren.

II. Ter dekking van het deficit in den overgangstijd wordt een internationale volkenbondsleening met garantie van de afzonderlijke staten van de Volkenbondscommissie uitgegeven, die in totaal 630 millioen Kronen heeft op te brengen. Onderpand voor aflossing en rente dezer leening zijn niet slechts de garanties van evenbedoelde staten, doch ook de totale ontvangsten uit de Oostenrijksche invoerrechten en de monopolies.

III. Om deze financieele reconstructie door te voeren en er toezicht op te houden wordt door den Volkenbond een Commissaris-Generaal aangesteld, die de verder vereischte beslissingen over onderdeelen heeft te nemen en den Volkenbond periodiek over den stand van zaken moet inlichten.

IV. Een Oostenrijksche Nationale Bank wordt opgericht, welke een einde zal maken aan de inflatie, de biljettenuitgifte op gezonden grondslag zal plaatsen en de Kroon stabiliseeren. Bij de Oostenrijksche Nationale Bank wordt door den Commissaris-Generaal, in overleg met den Oostenrijkschen Bonds-president, een buitenlandsch adviseur aangesteld. Als eerste adviseur trad de vroegere vice-president van de Zwitsersche Nationale Bank, Charles Schnyder v. Wartensee op. Begin 1924 trad deze af en werd opgevolgd door Prof. Mr. Ant. van Gijn.

II. Het eerste hersteljaar.

Het begin van het herstelwerk vond onder zeer ongunstige omstandigheden plaats. De nieuwe Oostenrijksche Nationale Bank beschikte, toen zij 1 Januari 1923 haar loketten opende, behalve over een aandeelenkapitaal van 30 millioen Goudkronen, slechts over betrekkelijk zeer geringe bedragen vreemde valuta, terwijl het tijdstip, waarop het geheele volkenbondscrediet beschikbaar zou komen, nog niet vast stond. Desniettegenstaande begon men direct met de stabilisatie van de Kroon, die op ongedachte wijze gelukte. Als stabiliseeringsniveau koos men een koers van ongeveer 1 \$ = 70.500 Kr., een koers derhalve die den laagsten stand van de Kroon van ongeveer 75.000 Kr. per Dollar, welke in den herfst van 1922 bereikt was, niet onaanzienlijk overtrof. Men liet zich echter tot geenerlei verdere experimenten bewegen, maar hield onwrikbaar aan dezen koers vast, doordat men alle binnenstroomende valuta hiertegen opnam. Zoo gelukte het niet slechts de Kroon te stabiliseeren en daarmee aan het sluitend maken der begrooting vasten grondslag te geven, doch tevens ondanks vermeerdering der circulatie van ongeveer 2½ op bijna 8 biljoen, de dekking van den biljettenomloop in goud en goudvaluta van ongeveer 26 pCt. in het begin van 1923 tot ongeveer 50 pCt. tegen het einde van dat jaar te verhoogen.

Wat nu de begrooting betreft, hier was het resultaat wel gunstig, doch niet overeenkomstig het schema, dat door den Volkenbond was ontworpen. In afwijking daarvan gelukte het n.l. een sluitende begrooting in de eerste plaats te bereiken door versterking der inkomsten en geenszins door sterke verlaging der uitgaven. Kenschetsend voor de wijze, waarop het tekort verminderde is, dat in het eerste halfjaar van 1923 de ontvangsten uit de directe belastingen alleen meer dan het dubbele der raming bedroegen. Eveneens overtroffen de ontvangsten uit invoerrechten en verbruiksbelastingen iedere verwachting. Veel minder gunstig was het daarentegen met de uitgaven gesteld. De drie maatregelen, die men hier met het oog op de reconstructie door wilde voeren, werkten slechts zeer langzaam. Het gelukte weliswaar het aantal staatsambtenaren en -beambten van ongeveer 320.000

tot ongeveer 250.000 op den 1sten September 1923 te verminderen, doch hierbij bleef het en voorloopig was, gelijk overigens te verwachten viel, het effect, wat betreft de uitgaven, onvoldoende. Voorts werden enkele staatsbedrijven, die tekorten opleverden wel op meer of minder gelukkige wijze afgestooten, doch het hoofdprobleem van het begrotingsdeficit, het tekort der Oosterrijksche Bundesbahnen, kon niet snel geëindigd worden opgelost. De toestand was hier einde 1923 ongeveer deze, dat het totale tekort op de staatsbegrooting iets kleiner was dan dat der spoorwegen, zoodat men wel gerechtigd is te zeggen, dat hier een der gewichtigste punten van het herstelvraagstuk gelegen is.

Om dit kwaad te verhelpen werden de Oosterrijksche Bundesbahnen tot een zelfstandige economische eenheid gemaakt, die op commerciëlen grondslag zal worden geleid, doch staatseigendom bleef. President werd Dr. Georg Günther. Al zijn zekere verbeteringen hier ongetwijfeld reeds bereikt, toch is Oostenrijk van een definitief bevredigende oplossing van het staatsspoorwegvraagstuk op het oogenblik nog ver verwijderd.

Zekere zorg baarde ook het passiefsaldo der handelsbalans, dat over 1923 ongeveer 650 millioen Kronen bedroeg. Den besten kijk op de ontwikkeling verkrijgt men wellicht, wanneer de cijfers der handelsbalans kwartaalsgewijze met elkander worden vergeleken. Wij krijgen dan het volgende overzicht:

	(In millioenen Goudkronen)				
	Eerste kwart.	Tweede kwart.	Derde kwart.	Vierde kwart.	Eerste kwart.
	1923	1923	1923	1923	1924
Invoer ...	347,7	347,3	395,9	585,5	500,7
Uitvoer ...	207,7	219,3	246,0	290,2	233,2
Tekort..	140,0	128,0	149,9	295,3	267,5

Opgemerkt dient nog te worden, dat de invoer voor ongeveer een derde uit voedingsmiddelen en dranken bestaat, waartegenover vrijwel geen enkele tegenpost onder den uitvoer staat. Een verder derde deel komt voor rekening der eindproducten, doch hiertegenover staat een circa de helft grootere uitvoer. Een bijzonder belangrijken invoerpost vormen minerale brandstoffen, zoowel als levend vee, niet zoozeer wegens hun absolute grootte van ongeveer een vijfde van den totalen invoer, doch in het bijzonder wegens de omstandigheid, dat hiertegenover zoo goed als geen uitvoerpost van eenige beteekenis staat.

Het lijkt geen twijfel, dat de betalingsbalans, geheel afgezien van het ter beschikking staande crediet, in staat was, een groot deel van dit passiefsaldo te compenseren; vooral geschiedde dit door deelneming van het buitenland in Oostenrijksche ondernemingen door het opkopen van aandelen. Dit optreden versterkte het in het tweede kwartaal 1923 beginnende proces eener natuurlijke waardeestijging van Oostenrijksche aandelen in zoodanigen omvang, dat de koersen, in stabiele Kronen gerekend, tegenover begin 1923 tot op gemiddeld het drievoud, in sommige gevallen nog veel meer stegen.

Ondanks het hierboven beschreven, niet geheel volledige succes bij het sluitend maken der begrooting, was, zelfs vergeleken bij het geraamde en in de ontwerpen van Genève vastgelegde tekort, een zeer veel gunstiger toestand geschapen. Het nadeelig saldo, dat volgens het Geneefsche plan over 1923 ongeveer 3,2 biljoen Oostenrijksche Kronen had zullen bedragen, bedroeg in werkelijkheid ongeveer 2,5 biljoen, zoodat circa ¼ biljoen Oostenrijksche Kronen voor latere aanwending gereserveerd konden blijven.

Wanneer men de feitelijke ontwikkeling van het sluitend maken der Oostenrijksche begrooting wil beschouwen, kan dit wel het best geschieden door middel van enkele tabellen. In de eerste plaats volgt hieronder een overzicht van de verhouding van het maandelijksch gemiddelde der inkomsten en uitgaven:

(in millioenen Goudkronen)

	1e halfjaar 1923	2e halfjaar 1923	1e halfjaar 1924
Uitgaven	49,4	43,7	53,4
Ontvangsten	35,1	38,9	49,4

Wanneer wij hiermede de raming der inkomsten en uitgaven vergelijken, verkrijgen wij de volgende cijfers:

(in millioenen Goudkronen)

	1e halfjaar 1923	2e halfjaar 1923	1e halfjaar 1924
Uitgaven	46,8	43,7	43,02
Ontvangsten	23,7	30,6	40,31

Indien wij thans nog, om een overzicht over de totale ontwikkeling van inkomsten en uitgaven te verkrijgen, deze vergelijken op grond van de cijfers van het eerste en tweede halfjaar 1923, die definitief zijn vastgesteld, dan vertoont zich het volgende beeld:

Werkelijk tekort Door den Commissaris-Generaal vrijgegeven credietbedrag

(in milliarden Oostenrijksche Kronen)

	1.283	1.325
Eerste halfjaar 1923	1.283	1.325
Tweede halfjaar 1923	420	1.136
Totaal	1.703	2.461

derhalve bespaard (resp. niet verbruikt vrijgegeven crediet) 758 milliard Oostenrijksche Kronen.

Ten slotte volgt dan nog een overzicht van de maandelijksche cijfers der werkelijke ontvangsten en uitgaven gedurende 1923, vergeleken met die der Geneefse ontwerpen. Opgemerkt dient te worden, dat het totaalcijfer van het feitelijk deficit hier wat kleiner schijnt dan in de vorige tabel, aangezien enkele uitgaven voor kapitaalsdoeleinden nog achterna door den Commissaris-Generaal werden goedgekeurd en niet in de cijfers der periodieke uitgaven, die hieronder volgen, zijn opgenomen:

Eerste halfjaar 1923

(in milliarden papierkronen)

	Uitgaven		Ontvangsten		Tekort	
	feite-lijke	vlgs. raming	feite-lijke	vlgs. raming	feite-lijk	vlgs. raming
Januari ..	624		274		350	
Februari..	702		307		394	
Maart....	703		471		232	
April.....	667	6	652	6	15	6
Mei.....	646	×	522	×	124	×
Juni.....	707	684	488	345	119	339
Totaal	3949	4104	2714	2070	1235	2034

Tweede halfjaar 1923

(in milliarden papierkronen)

	Uitgaven		Ontvangsten		Tekort	
	feite-lijke	vlgs. raming	feite-lijke	vlgs. raming	feite-lijk	vlgs. raming
Juli.....	667		581		86	
Augustus..	677		595		82	
September.	664		613		151	
October... 713		6	607	6	106	6
November. 618		×	663	×	45	×
December . 715		643	752	453	37	190
Totaal	4055	3858	3711	2718	344	1140

Derhalve geeft het geheele jaar 1923 het volgende resultaat:

	Uitgaven		Ontvangsten		Tekort	
	feite-lijke	vlgs. raming	feite-lijke	vlgs. raming	feite-lijk	vlgs. raming
	8004	7962	6425	4788	1579	3174

Voor 1924 zijn eerst de voorloopige cijfers tot einde Mei beschikbaar. Het tekort over de verschillende maanden bedroeg bij een raming van gemiddeld 51 milliard voor het eerste halfjaar 1924 de volgende bedragen:

(in milliarden O. Kronen)

Januari	79,1
Februari	70,0
Maart	4,3
April	31,5
Mei	10,0 ¹⁾

(Slot volgt.)

Dr. RICHARD KERSCHAGL.

¹⁾ [Over de maand Juli wordt volgens een mededeeling van Mr. Zimmerman een tekort geraamd van 101 milliard Kronen, waarvan 46 milliard te dekken uit door hem be-

AANTEKENINGEN.

De wisselkoers van Ned.-Indië op Nederland; de Nederlandsche Bank en de Javasche Bank. — Over deze punten bevat het verslag van den President van de Javasche Bank over het boekjaar 1923/24 de volgende beschouwingen:

Bij den aanvang van het 96ste boekjaar van De Javasche Bank was de officieele koers voor T. T. Amsterdam 98, steeg geleidelijk in September tot 97 en 96½, vervolgens daalde die weder voor een korten tijd op 96½, om na een plotselinge rijzing in Februari 1924 tot 95¼ zich spoedig weder te herstellen tot 96½, waarop het boekjaar sloot.

Waar 1923 een exportsurplus voor Nederlandsch-Indië aanwijst van f 775 millioen ¹⁾, moeten andere oorzaken dan de gevone, die als factor moeten worden beschouwd voor den stand der wisselkoersen, aan het werk geweest zijn.

Die oorzaken na te gaan is niet moeilijk. De remises voor rekening van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië ad f 150 millioen in dit boekjaar, nl. van 1 April 1923 tot 31 Maart 1924, hebben hun invloed op de koersen doen gelden. Daarbij komt een psychologische invloed als gevolg van de beweringen, dat in Nederlandsch-Indië inflatie zou zijn en als gevolg daarvan een waardevermindering van den Indischen gulden onvermijdelijk was, voor welke beweringen wel eenige propaganda werd gemaakt.

Een vrees ontstond bij velen voor den Indischen gulden en hoewel men niet mag spreken van een vlucht voor den Indischen gulden, zijn er toch velen, wien die vrees om het hart is geslagen en die trachtten naar elders te remitteren wat mogelijk was. Zelfs werd het crediet van de circulatiebank gebruikt om al dadelijk te kunnen remitteren die gelden, waarover men eerst later de beschikking zou krijgen.

Dat in Indië geen inflatie is, behoeft niet uitvoerig te worden bewezen; men beschouwe slechts de cijfers van de gezamenlijke obligo's van de circulatiebank van thans in vergelijking met vorige jaren en de metaaldekking voor die obligo's bij De Javasche Bank aanwezig. Daaruit spreekt zeker de gunstige toestand. Het feit, dat De Javasche Bank in staat was om in het afgelopen boekjaar f 150 millioen voor de Regeering naar Nederland te remitteren, zonder dat een sterke stijging in koers plaats vond, spreekt eveneens voor zichzelf.

De vraag wordt weleens gesteld waarom De Javasche Bank de pariteit van den Indischen gulden niet heeft kunnen handhaven.

Voor zoover op die vraag in de bovengenoemde cijfers nog geen antwoord is te vinden, behoeft ten aanzien van de landen buiten Nederland zeker wel niet op het onmogelijke te worden gewezen, waar niet één land ter wereld in staat was om in de verwarde financieele wereldtoestanden wisselkoersen te beheerschen. Stelt men bijvoorbeeld Nederlandsch-Indië tegenover Amerika, dan ziet men, dat het exportsurplus uit Indië naar Amerika in 1923 niet minder heeft bedragen dan \$ 42.799.615. Hadden nu geen andere factoren de koersen beïnvloed, dan zou alleen door dit exportsurplus de pariteit van den dollar a f 2,48 gemakkelijk bereikt zijn. Nederlandsch-Indië staat echter ten aanzien van wisselkoersen wel degelijk in het financieel verband van alle wisselmarkten, die in Nederlandsch-Indië kunnen opereeren en kan dan ook niet met dat voor de wereldmarkt klein exportsurplus naar Amerika de wereldmarkten beheerschen.

Wat Nederland betreft is Nederlandsch-Indië bovendien op verschillende wijzen gehandicapt. Eerstens is het bekend dat, hoewel een wettelijke munteenheid tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië bestaat, De Javasche Bank voor hare vorderingen in Nederland geen metaal van De Nederlandsche Bank meer kan ontvangen sedert 1919, toen De Nederlandsche Bank met die metaalafgiften ophield. ²⁾ Tweedens weigerde De Nederlandsche Bank de toezegging aan De Javasche Bank het metaal, hetzij standpenningen of anderszins, hetwelk De Javasche Bank aan De Nederlandsche Bank zoude afgeven ten einde fondsen in Amsterdam te verkrijgen, eventueel op haar verlangen weder

schikbaar te stellen leeninggeld. In de rest wordt voorzien uit de surplussen, waarover de regeering nog beschikte. Dit is de eerste maal in 1924, dat een beroep op het door den Commissaris-Generaal beheerde deel der leening moet worden gedaan. — Red.]

¹⁾ Voorloopige raming.

²⁾ De Javasche Bank heeft het destijds ongewenscht geacht daaromtrent moeilijkheden te maken en in het besluit van De Nederlandsche Bank berust.

te verstrekken. Ten derde weigerde de Regeering, der Javasche Bank toestemming te geven om de overtollige in hare kassen aanwezige zilveren standpenningen naar Nederland te zenden, ten einde de Regeering aan goedkoopere remises te helpen en daarmee tevens koersen te steunen.

De bijzonder sterke metaalpositie van De Javasche Bank, 65 pCt. dekking in metaal voor het totaal harer obligo's, vormende een metaalsurplus van ongeveer f 80 miljoen bij een dekking van 40 pCt., zou haar in staat stellen om tijdelijk afstand te doen van een voorraad standpenningen, zelfs van een hoeveelheid goud, die althans voor het oogenblik niet bepaald noodig zijn. Daardoor zoude zij fondsen te Amsterdam hebben en kon zij, zoo noodig, het hare ertoe bijdragen om de wisselkoersen op Nederland te verbeteren, maar het zou een onvoorzichtige politiek zijn, goud af te geven, zonder de zekerheid te hebben dat ook weder terug te kunnen krijgen, wanneer zulks noodig werd geoordeeld.

Hieruit volgt dus, dat het gebrek aan samenwerking van De Nederlandsche Bank met De Javasche Bank in het belang van Nederlandsch-Indië oorzaak is, dat De Javasche Bank in haar pogingen om de wisselkoersen op Holland op pariteit te brengen en te houden weinig of geen steun vindt. Van de faciliteit goudentientjes bij De Nederlandsche Bank te kunnen beleenen tegen 3 pCt. per jaar, werd dit jaar niet zoo vaak gebruik gemaakt als het vorige boekjaar, omdat De Javasche Bank kans zag om op goedkoopere wijze door wisseltransacties tijdelijk fondsen in Amsterdam te krijgen. Toch zijn deze transacties niet geregeld tot stand te brengen en daarom zal ook in de toekomst van de gegeven faciliteit wel gebruik gemaakt worden.

In het 96ste boekjaar betaalden wij f 108.422,73 aan rente aan De Nederlandsche Bank tegen f 248.635,17 in het 95ste boekjaar.

Er is in den laatsten tijd veel theorie geleverd ten aanzien van de wisselkoersen in Nederlandsch-Indië en meer speciaal ten aanzien van de Indische valuta en ons muntstelsel, en dikwijls van een zijde, waarvan men dat allerminst zou hebben verwacht, omdat die theoretische beschouwingen ook dikwijls gepaard gingen met een scherpe critiek op het muntwezen en de gestie van de circulatiebank en daarvoor werden veelal plaatsen en momenten gekozen, die allerminst geschikt waren om de theorie van ondeugdelijkheid van ons muntstelsel naar voren te brengen.

Door De Javasche Bank is in alle moeilijke tijden alle aandacht geschonken aan de praktijk en daardoor is een goede gang van zaken verzekerd geworden. Hare taak is doorlopend geweest en zal ook in de toekomst zijn: steun aan het bedrijfsleven, opdat een geregelde gang van zaken wordt verzekerd en geen stagnaties ontstaan, die niet bepaald onvermijdelijk zijn. Terecht merkte onlangs de Redactie van de Indische Financier (No. 62 van 13 Mei 1924) op:

„De groote kracht door De Javasche Bank in de jaren „van af 1914 ontwikkeld, heeft het publiek spoedig ten „opzichte van ons muntstelsel gerust gesteld en daarin „verder een alleszins gewettigd vertrouwen doen stellen. „Op dit vertrouwen is de geheele samenleving in Indië en „alle crediet gebaseerd. Elke poging om dat vertrouwen „te ondermijnen, is schadelijk.”

Het is hier de plaats met een enkel woord gewag te maken van de uitlatingen, welke in het jaarverslag van De Nederlandsche Bank over het boekjaar 1922/23 omtrent De Javasche Bank worden aangetroffen.

In bedoeld jaarverslag heeft de President van De Nederlandsche Bank gemeend kritiek te moeten uitoefenen over de in voorgaande jaren door De Javasche Bank gevoerde gestie ten aanzien van de financiering der Indische vlottende schuld en de daarmee verbandhoudende remises voor rekening van het Gouvernement. Zonder af te dingen op zijn recht om de handelingen van de Indische circulatiebank aan kritiek te onderwerpen, mag toch de vraag gesteld worden of de behandeling van deze kwestie in het jaarverslag van De Nederlandsche Bank nuttig en noodig is geweest. Immers de bezwaren van De Nederlandsche Bank hadden reeds uiting en weerlegging gevonden in een tweetal nota's door De Nederlandsche Bank en De Javasche Bank tot hare resp. Regeeringen gericht, en bovendien hadden die bezwaren bij het uitbrengen van voormeld jaarverslag hunne actualiteit reeds verloren. De gedragslijn toch, welke in verband met de toenmaals heerschende omstandigheden, in voorgaande jaren ten aanzien van de afdekking der Indische vlottende schuld gevolgd was geworden, zonder dat deze van de zijde der Nederlandsche Regeering noch van die der Nederlandsche Bank bedenkingen had ontmoet, was verlaten zoodra het bleek dat dit wel het geval was.

Toen hier te lande bekend werd, dat eene gebruikmaking van de Nederlandsche geldmarkt voor het onderbrengen van de Indische vlottende schuld, bezwaren begon op te leveren, en zooverre, dat een op den voorgrond tredend Nederlandsch belang daardoor dreigde geschaad te worden, zijn dadelijk maatregelen genomen om tot eene vermindering te geraken van het in Nederland loopende gedeelte dier schuld. De Javasche Bank heeft desgevraagd onmiddellijk hare medewerking toegezegd voor het bewerkstelligen der daarvoor benodigde Regeeringsremises naar Nederland, en ware het niet dat van hare reeds in Januari 1923 aangeboden bemiddeling eerst in April d.a.v. gebruik werd gemaakt, de invloed dier Regeeringsremises op den stand der vlottende schuld in Nederland zou reeds eerder merkbaar zijn geweest. In ieder geval was het der Nederlandsche Bank bij het uitbrengen van het jaarverslag van haren President (d. i. begin Juni 1923) bekend (zooals ook in dit verslag vermeld) dat de Indische Regeering door De Javasche Bank reeds f 40 miljoen geremiteerd had, en dat voor eene geregelde voortzetting dier remises zou worden zorg gedragen, al zou men daarbij trachten het belang eener ongestoorde wisselmarkt zooveel mogelijk in het oog te houden. Indië had dus getoond bereid te zijn aan de uit Nederland kenbaar gemaakte wenschen tegemoet te komen, en zoover De Nederlandsche Bank het initiatief had genomen tot de aan de Indische Regeering gerichte vertoogen, bestond voor haar alle reden over de uitwerking van dit initiatief voldaan te zijn.

Niettemin heeft haar President gemeend zijn korten tijd daarna verschijnend jaarverslag te moeten benutten om de bezwaren van De Nederlandsche Bank opnieuw naar voren te brengen, en zulks op eene wijze, die zeer verontvondend op de buitenwereld moest werken.

Het overbrengen van de Indische vlottende schuld naar Nederland werd voorgesteld als eene, ten koste van Nederlandsche belangen, door de Indische Regeering met steun van De Javasche Bank roekeloos doorgevoerde tactiek, terwijl die overbrenging in werkelijkheid beruiste op eene met Nederlandsche medewerking tot stand gekomen wettelijke regeling, waarvan uiteraard zonder inachtneming van het daarbij betrokken Nederlandsch belang geen gebruik kon worden gemaakt. De uitbreiding, welke het ten behoeve van Nederlandsch-Indië door den Minister van Financiën aan den Minister van Koloniën ingeruimde kascrediet in de jaren 1920/1922 ondergaan heeft, is alleui mogelijk geweest omdat het Nederlandsch belang zich niet daartegen verzette. Inderdaad is die uitbreiding met medewerking en dus met instemming, zoowel van de Nederlandsche Regeering als van De Nederlandsche Bank, tot stand gekomen. Van een door Indië geforceerd gebruik van dit kascrediet is nimmer sprake geweest, en kon ook geen sprake zijn, omdat noch de Minister van Koloniën, noch de Indische Regeering, noch de Javasche Bank het in hun hand hebben een ten behoeve van Indië gedaan beroep op de Nederlandsche geldmarkt en de Nederlandsche circulatiebank voorrang te geven boven welk ander beroep ook.

Het onderbrengen in Nederland van een groot deel der Indische vlottende schuld is dan ook alleen geschied, omdat de gelegenheid daartoe gunstig was, en het benutten van die gelegenheid in Nederland zelf als een voor Indië eigend credietmiddel werd beschouwd. Indië heeft echter steeds klaar gestaan om met te dien aanzien in Nederland bestaande gewijzigde opvattingen rekening te houden, en desgewenscht zorg te dragen dat de Indische vlottende schuld op andere wijze gefinancierd kon worden.

De in het jaarverslag van De Nederlandsche Bank achteraf geleverde beschouwingen over ongewenschte uitbreiding der Indische geldopnamen in Nederland, en de pogingen om het Indische financieele beleid daarvoor uitsluitend verantwoordelijk te stellen, moesten naar buiten wel den indruk vestigen, dat tusschen Nederland en Indië een ernstig belangenconflict was ontstaan, waaruit allerlei moeilijkheden konden voortkomen, terwijl de houding in deze door Indië aangenomen, veeleer het tegendeel had moeten doen verwachten.

Hetzelfde geldt van de ten deze door De Javasche Bank gevoerde gestie. Afscheiden van de wenschelijkheid om de beoordeeling van een bankbeleid, waaraan dergelijke ver strekkende gevolgen worden toegeschreven, op deugdelijke gronden te doen berusten, hetgeen hier niet het geval was, aangezien De Nederlandsche Bank hare beoordeeling in hoofdzaak op vermoedens en onjuiste gegevens blijkt te hebben opgebouwd, was deze achteraf geleverde kritiek bovendien minder op hare plaats, omdat De Nederlandsche Bank wist, dat voor het maken van de benodigde remises naar Nederland op de volle medewerking van De Javasche Bank gerekend kon worden.

Door hare vermeende bezwaren tegen de remisepolitiek van De Javasche Bank zonder meer in haar jaarverslag op te nemen, deed De Nederlandsche Bank aan het bestaan van die medewerking twijfel rijzen, en wekte zij in het algemeen indruk dat tusschen de beide circulatiebanken een voor het geldelijk verkeer tusschen Nederland en Indië bedenkelijk conflict was ontstaan, hetgeen natuurlijk niet naliet verontrustend op de wisselmarkt te werken.

Men moet zich daarom afvragen wat de President van De Nederlandsche Bank met bedoelde uitlatingen in zijn jaarverslag eigenlijk heeft voor gehad, tenzij het zijne bedoeling is geweest een uitgangspunt te vinden voor het lanceren van een andere grief tegen De Javasche Bank, namelijk het door laatstgenoemde volgehouden verzet tegen de opeisching door De Nederlandsche Bank van een deel der door De Javasche Bank gemaakte, doch nog niet uitgekeerde wuisten, over het boekjaar 1921/22.

Doch ook de openbaarmaking van deze reeds geruimen tijd hangende kwestie had gevoeglijk achterwege kunnen blijven, aangezien de wegens zijne onrechtmatigheid onmogelijk te aanvaarden eisch van De Nederlandsche Bank met het algemeen belang niets had uit te staan.

Bovendien had De Nederlandsche Bank haar meeningsverschil met De Javasche Bank als het ware vastgeknoot aan het verschil dat tusschen deze laatste en het Indische Gouvernement was ontstaan over de balans per ultimo Maart 1922, en waar dit geschil nog bij den rechter in behandeling was, vormde het jaarverslag van De Nederlandsche Bank allermindst de plaats om zich in dit geschil partij te stellen. Met het brengen harer grieven voor het forum der publieke opinie kon De Nederlandsche Bank hoogstens bereiken, dat er ter zake van dat geschil stemming werd gemaakt tegen De Javasche Bank. De president van De Nederlandsche Bank moge hierin voldoening hebben gevonden, deze handelwijze zal hem toch niet veel nader tot de verwezenlijking van het doel hebben kunnen brengen.

De Javasche Bank heeft harerzijds gemeend de oude en goede gewoonte te moeten blijven volgen om eene zaak, die in staat van wijzen verkeert, niet in het openbaar te behandelen. Ik zal daarom den President van De Nederlandsche Bank op den door hem ingeslagen weg niet volgen, en mij in dit verslag van verdere beschouwingen over deze kwestie onthouden. De Javasche Bank acht het voldoende, dat hare bestrijding van het standpunt van De Nederlandsche Bank werd geleverd ter plaatse, waar zulks behoort.

De Tabakscultuur ter Oostkust van Sumatra. — Het onlangs verschenen jaarverslag der Deli Planters Vereeniging, loopende van April 1923 tot en met Maart 1924 bevat de volgende beschouwingen over de tabakscultuur en de beperking van den tabaksoogst:

Kon het verslag over Oogst 1921 besloten worden met het uitspreken van het vertrouwen, dat het wereldartikel Sumatra tabak zich, ondanks alle belemmeringen, zou weten te handhaven op de eereplaats, die het innam, deze overtuiging is in het jaar 1923 gebleken gerechtvaardigd te zijn.

Weliswaar ging het met Duitschland in de laatste maanden van 1922 en in het grootste gedeelte van 1923 helaas nog steeds bergaf. Was de waarde van de Mark tegen het einde van 1922 nog steeds ongeveer 100 Mark = 3 cent, de bezetting van het Ruhrgebied in Januari 1923 en tengevolge daarvan de passieve tegenstand der arbeidsbevolking, gesteund door de Deutsche Regeering, die daarvoor de drukpers in steeds sneller tempo liet draaien, maakte heel spoedig, dat de Mark ver onder de Kroon en zelfs onder den sovjet-roebel daalde, en reeds na eenige maanden als internationaal betaalmiddel in het geheel geen waarde meer vertegenwoordigde. Het gevolg daarvan was, dat die Deutsche fabrikanten, die zich niet bijtijds van buitenlandsche valuta hadden voorzien, automatisch uitgeschakeld werden en dat de consumtie van sigaren sterk terugging tengevolge van de steeds toenemende verarming van groote lagen der Deutsche bevolking, terwijl de vraag naar pijptabak steeds grooter werd.

In dat opzicht waren dus de vooruitzichten bij het begin van de campagne 1923 alles behalve rooskleurig.

Daarentegen was reeds in de laatste maanden van 1922 bekend, dat de sigaren-consumtie in Amerika gunstig was, dat de voorraden bij den handel zeer klein, en bij de fabrikanten slechts voldoende waren, om de eerste 4 à 5 maanden van het jaar 1923 voort te kunnen werken.

Waar men tevens wist, dat oogst 1922 vele voor Amerika geschikte tabakken zou brengen, was optimisme aangaande de marktconstellatie in haar geheel gewettigd, ook al,

omdat bekend was, dat op eenige regieën als koopers aan de markt kon worden gerekend, en vooral ook, omdat de vraag naar zandblad niet alleen in Nederland maar ook daarbuiten hoe langer hoe grooter werd.

Voor het begin van de campagne waren er echter pessimisten, die dachten, dat men wel het Amerikaansch goed zou verkoopen, maar dat de rest onverkoopbaar zou blijken door de slechte toestanden in Duitschland, welke meening echter door de Directies der groote maatschappijen niet werd gedeeld, terwijl later ook bleek, hoe juist de laatste opvatting was.

De voorraden van den handel uit oogst 1921 waren niet uitermate groot, het goede zandblad was bij den handel uitverkocht, alle maar eenigszins voor Amerika geschikte merken waren verdwenen. Daar oogst 1921 weinig goede bladtabak opgeleverd had, waren ook de goede regie-merken moeilijk meer te vinden. De lagers bij den handel bestonden dus voor het grootste gedeelte uit stukblad en miskleurige merken.

Reeds in het begin van het jaar vertoonde zich de kooplust voor Amerika. Eenige kleine maatschappijen verkochten den oogst ongezien aan Amerikaansche koopers, en ook aan eenige groote maatschappijen werden biedingen gedaan om den geheelen oogst op deze wijze te verkoopen. Haar principe getrouw, vóór alles te trachten het pas verkregen herstel van de tabaksmarkt te handhaven, wisten de Directies der maatschappijen aan de verleiding van verkoop weerstand te bieden, van welk besluit zij dan ook later geen berouw hebben gehad.

In de eerste inschrijving reeds verscheen Amerika als ernstige koper aan de markt. Zoo verkocht de Deli Maatschappij 305 pakken Saint Cyr 2 voor 814 cents, de Deli Batavia Maatschappij de partij Paya Djamboe voor 707 cents; in totaal verkocht de Deli Maatschappij in deze inschrijving 5750 pakken voor dooreen 423 cents, de Deli Batavia Maatschappij 1945 pakken tot 473 cents.

Een veelbelovend begin.

Het zandblad bewoog zich op ongeveer gelijke hoogte als het vorig jaar; daarentegen werden de resten, het stukblad en de mindere tabakken tot in de latere jaren ongekend lage, prijzen verkocht.

Oogst 1922 had, in tegenstelling tot den vorigen, een zeldzaam gunstige merkenverdeling; prima Amerikaansche merken van 100 pakken en meer, waren geen zeldzaamheid. Het duurde natuurlijk eenigen tijd, voordat de koopers aan deze groote merken gewend waren, en klachten over sortatie bleven niet achterwege. Iedere oogst toont nu eenmaal in de sortatie zijn eigen beeld, en het is niet billijk, ook in dat opzicht, den eenen oogst met den anderen te vergelijken.

Bij de volgende inschrijvingen werd de Amerikaansche steeds geanimeerder; die fabrikanten, die dachten, zich eerst te moeten onthouden, in de hoop later goedkooper de Amerikaansche tabakken te kunnen krijgen, zagen zich in hun verwachting teleurgesteld en moesten soms tot hooge prijzen met de eenmaal gevormde markt meegaan. Het aantal Amerikaansche koopers nam gedurende de eerste vijf inschrijvingen voortdurend toe, hetgeen natuurlijk een gunstige uitwerking had op de blijvende levendigheid der inschrijvingen.

Ook trad de Zweedsche regie krachtig als koper van de allerbeste tabakken op, hetgeen met satisfactie geconstateerd werd, evenals het verschijnen van de Hongaarsche regie.

Vatten wij dus de voorjaarscampagne samen, dan is het beeld dat wij verkrijgen: een sterke markt voor Amerikaansche tabakken, onder groote concurrentie tot zeer bevredigende, ja hooge, prijzen; een bevredigende zandbladmarkt; een lage markt voor de z.g.n. regie-tabakken, en een door de omstandigheden ongunstige markt voor stukblad, bonte en uitschotsorteeringen en voor topbladen, in het kort, voor alle mindere soorten.

Gedurende de zomervacantie ontstond een vraag naar goedkoop materiaal, die nog sterker werd, toen in de eerste herfst-inschrijving de Tsjechoslovaaksche regie ca. 3500 pakken Java en 10.000 pakken Sumatra aan de markt kocht. Gedurende korten tijd ontstond voor goedkoop tabakken een koopstemming aan de markt, die eenigszins aan de speculatie dagen van den oorlogstijd deed denken.

Weliswaar waren het hoofdzakelijk Java's, die omgezet werden, maar het verdwijnen van groote kwantiteiten Java-tabak van de markt had ook een stimuleerenden invloed op de meer ordinare Sumatra's.

Zoo zagen wij, dat het inschrijvingsjaar 1923 niet alleen in zeer vaste stemming sloot, maar dat het aantal biedingen, dat de maatschappijen voor hunne partijen kregen, dusdanig

was, dat men den „honger” naar die goedkope soorten duidelijk kon bespeuren.

Hieronder volgt thans een staat, vermeldende het aantal pakken van elke Maatschappij van oogst 1922, hoeveel pakken naar Amerika werden verscheept, de gemiddelde opbrengst per pond, benevens het percentage Amerikaansche tabak van het totaal.

Deze cijfers zijn ontleend aan een overzicht der verkoopen in Holland, samengesteld door de Amsterdamsche tabaksmakelaars Wagener & de Beer.

Verkoop Oogst 1922.

Producent.	Totaal aantal pakken	Aantal pakken verkocht naar Amerika	Percentage van totaal naar Amerika pl.m.	Doorsnee opbrengst per pond circa
Deli Maatschappij	61.522	14.581	24 %	2.82
Deli Batavia Maatsch.	34.113	8.285	24 „	2.53
Senembah Maatschappij.	38.018	7.373	19 „	1.88
Tabak Mij. Arendsburg.	15.996	2.293	14 „	1.97
Cult. Mij. „De Oostkust”.	14.990	2.638	18 „	1.36
Serdang Cultuur Mij.	2.550	402	16 „	2.00
Tab. Mij. „Tjinta Radja”.	2.338	542	23 „	2.66
Tabak Mij. „Krapoh”	1.364	130	10 „	0.78
Holland Deli Cie.	2.638	843	32 „	2.05
Rimboen Tabak Mij.	2.714	602	22 „	2.20
Holl. Sumatra Tab. Mij.	1.774	190	11 „	0.97
Sbanghai S. T. C. Ltd.	2.470	451	16 „	1.50
Amsterdam Langkat Cie.	5.642	1.110	20 „	1.66
Onderneming Martabing	1.730	482	20 „	2.33
H. V. A.	3.934	520	13 „	1.06
Ned. Langkat Cult. Mij.	910	76	8 „	0.76
J. Glas	516	26	5 „	0.60
	193.219	40.544	21 %	2.24

Van bovenstaande Mijen hebben de navolgende, door verkoop in het land een gemiddelden prijs behaald van

Serdang Cultuur Maatsch. f 1.87 (Verk. i/h land 88 pakken)
Tabak Mij. „Krapoh” „ 0,61 („ „ „ 527 „)
Holland Deli Cie. „ — („ „ „ 71 „)
Shanghai Sumatra T.C. Ltd. „ 1,08 („ „ „ 427 „)
Onderneming Martabing „ 1,80 („ „ „ 600 „)

De prijs per pond was dus gemiddeld f 2.24, tegen in 1921 f 1.94.

Hieronder volgt een staatje van de gemiddelde opbrengsten per pond van de oogsten 1910—1922, van het aantal pakken van die oogsten en van de totaal opbrengst.

Oogst	Prijs p. 1/2 KG.	Aantal pakken 1)	Opbrengst
1910	f 1.31	234.133	f 47.800.000—
1911	„ 1.42	280.704	„ 62.200.000.—
1912	„ 1.36	282.920	„ 60.000.000.—
1913	„ 1.27	251.689	„ 49.900.000.—
1914	„ 0.93	246.543	„ 35.800.000.—
1915	„ 1.78	232.911	„ 64.700.000.—
1916	„ 1.80	237.898	„ 66.800.000.—
1917	„ 1.43	238.299	„ 53.200.000.—
1918	„ 1.42	275.392	„ 61.000.000.—
1919	„ 3.03	144.469	„ 68.300.000.—
1920	„ 2.84	145.507	„ 64.500.000.—
1921	„ 1.94	163.681	„ 49.500.000.—
1922 ²⁾	„ 2.24	193.219	„ 67.500.000. ²⁾

De opbrengst per pond van oogst 1922 is dus hooger dan die van elken oogst, voorafgaande aan oogst 1919, evenals de totaal opbrengst.

Over de rentabiliteit van de tabakscultuur kan men zich echter geen oordeel vormen als men geen cijfers heeft over den kostprijs van de tabak.

Omtrent den kostprijs kunnen de volgende cijfers worden verstrekt, welke echter min of meer op schatting berusten.³⁾

Oogsten	1910 t/m	1914	80/90	cent
„	1915	„ 1916	95/105	„
„	1917	„ 1918	105/115	„
„	1919	„	185/195	„
„	1920	„	195/205	„
„	1921	„	190/200	„
„	1922	„	160/170	„
„	1923	„	135/145	„

Daaruit blijkt, dat de tabakmaatschappijen er in geslaagd zijn, om in de laatste jaren den kostprijs weder in een vrij snel tempo belangrijk te verlagen, al gaat de verlaging niet

1) Een pak bevat 80 KG. tabak.

2) Dit zijn de cijfers van Dentz.

3) Deze kostprijs is exclusief tantièmes aan het personeel.

zoo spoedig in haar werk, als indertijd de verhooging. Het valt echter te betwijfelen, of de kostprijs van de benodigde materialen weder is teruggekeerd tot het vooroorlogsniveau.

Uit het hieronder volgend staatje moge de prijsdaling van verschillende materialen blijken.

Prijzlijst van goederen.

Omschrijving	Prijs v. d. oorlog	1917	1918	1920	1921	1922	1923
Guano p. zak van 62 1/2 KG.	6.05	17.50	17.50	21.—	10.—	8.—	6.50
Thomas Slakkenmeel 100 K.G.	4.60	7.75	—	13.80	9.50	7.50	5.50
Dubbel Superphosfaat 62 1/2 KG.	11.—	16.50	16.50	21.60	13.50	11.—	7.50
Kopersulfaat p. KG.	0.35	0.85	0.85	0.50	0.40	0.40	-38
Schweinfurter gruen p. KG.	1.05	1.60	2.00	2.80	2.25	1.40	1.68
I XA Matten p. 1/10	19.—	19.50	20.50	30.—	43.—	30.50	23.—
I A Matten p. 1/10	15.—	18.25	18.25	27.—	41.—	28.50	21.—
Tertiamatten p. 1/10	9.—	10.25	10.25	23.—	31.50	18.50	12.—
Koelittakjoe p. bundel	9.50	14.—	17.—	38.—	24.—	21.—	21.30
Afpaktouw p. baal	220.—	575.—	575.—	960.—	550.—	500.—	375.—
Aanrijgtouw p. baal	105.—	—	—	370.—	150.—	150.—	181.—
Yzerdraad p. 50 KG.	8.50	37.50	37.50	35.—	12.50	14.—	15.75
Spijkers p. 50 KG.	10.—	16.50	28.—	25.—	12.50	12.50	12.50
Cement p. vat	7.25	12.50	16.50	21.50	16.50	10.50	8.50
Zinken rabongs p. stuk	0.70	1.75	2.75	2.25	1.25	1.10	-96
Rondhout							
Tiangs I p. „	3.—	4.—	4.—	5.50	5.50	4.50	3.50
„ II p. „	1.95	2.60	2.70	3.25	3.30	2.55	2.—
„ III p. „	1.15	1.40	1.45	1.75	1.90	1.40	-95
„ IV p. „	0.85	1.—	1.—	1.25	1.50	1.—	-80
Kassau Djan-tan 32: p. „	0.37 ⁵	0.45	0.45	0.65	0.65	0.42 ⁵	0.30
Kassau Djan-tan 26: p. „	0.22 ⁵	0.25	0.25	0.35	0.30	0.26	-19
Kilas p. „	0.14	0.15	0.15	0.17 ⁵	0.17 ⁵	0.16 ⁵	-13
Bacau I p. „	1.90	2.85	2.80	3.50	4.25	3.25	2.70
„ II p. „	1.55	1.95	2.—	2.50	2.75	2.—	1.50
„ III p. „	0.80	0.95	1.—	1.50	1.60	1.20	0.85
Tjangkols koe-lies p. „	0.95	2.50	2.50	2.90	1.55	1.—	1.—
„ vrouwen p. „	0.75	1.—	1.—	1.10	1.10	0.80	-80
Parang Bengkok p. „	0.60	1.—	1.56	1.30	0.80	0.65	-55
Lalang Messen p. „	0.60	-90	1.86	1.30	0.80	0.50	-45
Schoppen p. „	0.50	1.10	3.50	0.70	0.70	1.10	-82
Harken p. „	0.80	1.—	1.57	1.35	1.—	0.75	-75
Tjangkol-wiggen p. „	0.03	0.03	0.07	0.04	0.03	0.02 ⁵	0.03
Atap p. 1000stk.	26.—	—	—	38.—	38.—	24.—	(23.— fr Belawan (19.— fr T. Balei.

En nu in den aanvang van 1924 dit verslag schrijvende, staan wij weer voor den grooten onbekende, den nieuwen oogst. Hoe zijn de marktvooruitzichten?

Tegenover die ondernemingen, die door de droogte geleden hebben en daardoor een matig product zullen leveren, zullen vele staan, die een pracht-oogst zullen brengen. Bij de eene maatschappij zal dit laatste percentage groter, bij de andere kleiner zijn. Of de oogst evenveel Amerikaansch als de vorige zal leveren, is te betwijfelen. Door elkander genomen, zijn onze verwachtingen gunstig, en wij wachten met vertrouwen de inschrijvingen af.

In de laatste maanden van het jaar zijn, wat de marktconstellatie aangaat, gunstige factoren te vermelden. Duitschland heeft pogingen gedaan om zijn valuta te stabiliseeren, hetgeen voor het oogenblik gelukt is. Het gevolg daarvan is merkbaar geweest in de toeneming van de consumtie van sigaren en de grootere vraag van de zijde der fabrikanten ook voor ons artikel. De berichten uit Amerika luiden gunstig, wat de consumtie betreft. De voorraden daar zijn wederom niet groot en ofschoon tegenover Amerikaansche fabrikanten, die een goed jaar gehad hebben, er ook zijn, die klagen dat zij niet verdiend hebben, zijn er redenen genoeg om een krachtige Amerikaansche markt te mogen verwachten. Ook de berichten omtrent de Regieën zijn niet ongunstig, en zoo kunnen wij met genoegen dit overzicht besluiten met het uitspreken van de meening, dat wij een opgewekte voorjaarscampagne hopen tegemoet te gaan.¹⁾

Beperking van den Tabaksoogst.

Reeds in het vorige verslag werd vermeld, dat door de leden van het Tabaks Bureau te Amsterdam werd besloten om den Tabaksoogst 1923 te beperken tot 195.000 pakken.

In verschillende circulaires werden aan de Maatschappijen de voor deze inkrimping geldende regelingen bekend gemaakt, welke in hoofdzaak gelijk waren aan de vroeger getroffen regelen. Circulaire No. 1668 zette deze regelen nog eens uitvoerig uiteen.

Slechts één uitzondering werd gemaakt op de vroeger vastgestelde regelen. Wanneer tabak door storm of brand geheel werd vernietigd, zou deze tabak, ook al werd zij

1) Blijks het resultaat van de op Vrijdag 14 en 21 Maart 1924 gehouden inschrijvingen, schijnen deze verwachtingen niet te zullen worden beschaamd.

geheel door assuradeuren vergoed, niet in mindering behoeven te komen van het aantal door de betrokken maatschappij te realiseren pakken tabak (circulaire 1699).

Vond de verdeling van het aantal pakken op dezelfde basis plaats als bij vorige beperkingen, ook bij de beperking van oogst 1923 werd bepaald, dat, hetgeen enkele maatschappijen minder realiseerden dan het haar toebedeelde kwantum, door maatschappijen, die meer dan haar kwantum hadden geproduceerd, zou mogen worden verdeeld, naar rato van dat meerdere (circ. 1683).

Toen in het najaar van 1923 was gebleken, dat de Amsterdamse marktstemming zeer gunstig was voor ordinaire tabakken, besloot het Tabaks Bureau, dat ook alle tabak boven de 195.000 pakken, die anders zou worden vernietigd, naar Holland zou worden verscheept. De opbrengst daarvan zou over alle maatschappijen worden verdeeld, dus zonder er rekening mede te houden van welke maatschappij de tabak afkomstig was. Alleen zou de maatschappij, die de tabak had geproduceerd, 30 centen per pond ontvangen voor de extra kosten.

Deze tabak werd voorzien van een speciaal merk T (circulaire 1687).

Blijkbaar in verband met de markt werd door het Tabaks Bureau telegrafisch op een spoedige verzending aangedrongen.

Hieronder volgt thans een staat van het aantal pakken, dat iedere maatschappij van oogst 1923 mocht realiseren, benevens van de pakken T. tabak, welke vermoedelijk zullen worden verscheept.

	Mag realiseren	T Tabak	Totaal
Deli Maatschappij	70.545	7.554	78.099
Senembah Maatschappij	38.786	4.799	43.585
Deli Batavia Maatschappij	34.795	—	34.795
Cultuur Maatsch. „De Oostkust”	14.422	—	14.422
Tabak Maatschappij Arendsburg.	16.837	433	17.270
Serdang Cultuur Maatschappij..	2.746	312	3.058
Holland Sumatra Tabak Mij. ..	1.839	—	1.839
Holland Deli Compagnie	2.668	120	2.788
Onderneming Martabing	2.149	—	2.149
Tabak Maatschappij „Krapoh”..	2.132	—	2.132
Handelsverenig. „Amsterdam”..	± 3.125	—	± 3.125
Tabak Mij. „Tjinta Radja”	1.429	186	1.615
Shanghai Sumatra Tob. Cy. Ltd.	3.585	358	3.943
	195.058	13.762	208.820

Ook voor oogst 1924 was vastgesteld, dat deze zou worden beperkt tot 195.000 pakken en het geheele plantplan is hierop gebaseerd (circulaire No. 1638). In begin van dit jaar werd echter van het Tabaks Bureau telegrafisch bericht ontvangen, dat het kwantum van oogst 1924 groter mocht worden door het afoogsten van de meer ordinaire tabak en wel tot een maximum van 10 pCt. voor elke maatschappij van het aantal pakken, dat zij oorspronkelijk zou mogen realiseren (circulaire No. 1687).

Uit het betreffelijk schrijven van het Tabaks Bureau bleek, dat de bedoeling was, dat elke maatschappij niet meer mag realiseren dan het oorspronkelijk kwantum plus 10 pCt. Als andere maatschappijen onder dat kwantum blijven, mag dat mindere niet over de andere, die er boven komen, worden verdeeld. Verder werd uitdrukkelijk bepaald, dat uitbreiding, zoowel van het aantal boomen als van het aantal velden, verboden was.

Deze maatregelen beoogen dus uitsluitend om het aantal pakken ordinaire tabak te vermeerderen. Tabak, die anders zou worden verbrand, zal thans verscheept mogen worden. Het Amerikaansch zal hierdoor dus niet toenemen (zie ook circulaire No. 1701).

MAANDCIJFERS.

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	Januari 1924		Februari 1924	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Ontvangen en betaald:				
in contanten..	36807	f 17.377.592	33558	f 15.562.310
door overschrijving 1)...	116494	„ 67.823.330	108072	„ 52.716.205
Particuliere rekeninghoud.	21280 ²⁾	„ 32.489.919	21506 ²⁾	„ 31.258.774
Saldo te goed part. rek. uit ³⁾	—	„ 18.790.764	—	„ 19.331.548
Deposito's voor een jaar vast.	2296	„ 7.760.600	2315 ²⁾	„ 7.804.400
1) Inclusieve verrekeningen tusschen gemeentediensten, zijnde f 13.517.845,54 en f 4.516.636,80 per maand.				
2) Aantal.				

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. { Disc. Wissels. 5 24 Jan. '24	Zwits. Nat. Bk. 4 16 Juli '23
Bel. Binn. Eff. 5 24 Jan. '24	N. Bk. v. Denem. 7 17 Jan. '24
Bk. { Vrsch. in R.C. 6 24 Jan. '24	Zweedsche Rbk 5 8 Nov. '23
Javasche Bank ... 3 1 Aug. '09	Bank v. Noorw. 7 9 Nov. '23
Bank van Engeland 4 5 Juli '23	Bk. v. Tsjecho-
Duitsche Rijksbk. 10 29 Dec. '23	slowakijë... 6 27 Mei '24
Bank v. Frankrijk 6 17 Jan. '24	N. Bk. v. O'rijk 12 4 Juni '24
Belgische Nat. Bnk. 6 14 Feb. '24	Hong. Bank... 18 5 Juli '23
Fed. Res. Bank N.Y. 3 11 Juni '24	Bank v. Italië. 5 11 Juli '22
Bank van Spanje ... 5 23 Mrt. '23	Z.-Avr. Res. bnk 6

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto (3 mnd.)	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
26 Juli '24	2 1/4	3 1/4 1)	3 3/4	—	—	2-1/4 1)
21-26 J. '24	2 3/4 - 7/8	3-3 1/4	3 3/8 - 1 1/8	—	—	2-1/4
14-19 „ '24	2 1/8 - 3	2 1/2 - 3/4	3 1/2 - 3/8	—	—	2-1/4
7-12 „ '24	3 1/8 - 1/4	2 1/2	3 3/8 - 1/8	—	—	2-3/4
23-28 J. '23	3 1/8 - 1/4	3-3/4	3 1/8 - 1/4	—	—	4 1/2 - 5 1/4
24-29 J. '22	2 3/4 - 7/8	3-3/4	1 7/8 - 2	—	—	3-4 1/2
20-24 Jli '14	3 1/8 - 1/16	2 1/2 - 3/4	2 1/4 - 3/4	2 1/8 - 1/4	2 3/4	1 3/4 - 2 1/4

1) Noteering van 25 Juli.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Na een zeer flauwe opening, waarbij Londen tot 11,45 1/2 terug liep, trad Dinsdag een herstel in, dat de koers tot 11,53 deed oploopen. Den volgende dag was de koers echter weder flauwer maar later was de stemming opnieuw beter. De berichten over het verloop van de Londense Conferentie werden vrijwel op den voet gevolgd door reizigen of datingen van den Pondenkoers. Ook Parijs en België stonden sterk onder den invloed en het langzame verloop van de onderhandelingen had een neerdrukkende werking op de Franskoersen. Dollars waren aanvankelijk eveneens sterk aangeboden maar Dinsdag kwam voor dezen wissel, evenals voor het Pondsterling, een herstel tot ca. 2,61 1/2, waarna de koers op dit peil bleef schommelen. In Skandinavië ging weder weinig om. Stockholm was flauw, hoofdzakelijk in sympathie met den Dollar. Echter bij het latere herstel van den Dollarkoers bleef Stockholm verder terugloopen. Kopenhagen en Christiania eerder iets beter. Ook Zwitserland iets oplopend. Java onveranderd.

29 Juli 1924.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen 1)	Berlijn 2)	Weenen 3)	Parijs 4)	Brussel 5)	New York 6)
21 Juli 1924	11.49 1/2	0.00062 3/4	0.0037	13.56	12.08	2.61 1/2
22 „ 1924	11.48	0.00062 1/4	0.0036 3/4	13.47 1/2	12.04	2.60 3/4
23 „ 1924	11.50 1/2	0.00062 1/4	0.0036 7/8	13.50	12.05 1/2	2.61 1/8
24 „ 1924	11.51	0.00062 3/4	0.0036 7/8	13.40	12.—	2.61 7/8
25 „ 1924	11.51 1/2	0.00062 3/4	0.0036 7/8	13.45	12.05 1/2	2.61 3/8
26 „ 1924	—	—	—	—	—	—
Laagste d.w. 1)	11.45 1/2	0.00061 1/4	0.0036 1/2	13.30	11.92 1/2	2.60 1/4
Hoogste „ „ 1)	11.53	0.00063	0.0037 3/4	13.60	12.10	2.62 7/8
18 Juli 1924	11.52 1/2	0.00063	0.0037 1/4	13.42 1/2	11.98	2.63 7/8
11 „ 1924	11.55 1/2	0.00063 1/2	0.0037 3/8	13.55	11.99 1/2	2.65 1/8
Muntpariteit	12.10	59.26 3)	50.41	48.—	48.—	2.48 3/4

1) Noteering te Amsterdam. 2) Noteering te Rotterdam.

3) Particuliere opgave.

4) Gulden per milliard Mark. 5) Gulden per 100 Mark.

Data	Stockholm 1)	Kopenhagen 2)	Christiantia 3)	Zwitserland 4)	Spanje 5)	Batavia 6) telegrafisch
21 Juli 1924	69.90	42.15	35.20	47.90	34.80	96% - 97
22 „ 1924	69.60	42.—	35.10	48.05	34.80	96 1/2 - 97 1/2
23 „ 1924	69.60	42.25	35.15	48.05	35.—	97 1/2 - 97 1/2
24 „ 1924	69.65	42.40	35.—	48.12 1/2	34.90	97 1/2 - 97 1/2
25 „ 1924	69.65	42.30	35.10	48.12 1/2	35.—	97 1/2 - 97 1/2
26 „ 1924	—	—	—	—	35.—	96
L'ste d. w. 1)	69.35	42.—	34.70	47.75	34.65	96%
H'ste „ „ 1)	70.20	42.40	35.25	48.20	35.10	97 1/2
18 Juli 1924	70.20	42.50	35.40	48.—	34.95 2)	97 - 97 1/2 2)
11 „ 1924	70.50	42.40	35.30	48.02 1/2	35.10 3)	96 3/4 - 97 3/4
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

1) Noteering te Amsterdam. 2) Particuliere opgave.

3) Noteering van 19 Juli. 4) Idem van 12 Juli.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in \$ per milliard Mark)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
26 Juli 1924	4.40.25	5.12	0.00023 ⁷ / ₈	38.16
Laagste d. week	4.39.—	5.09	0.00023 ⁷ / ₈	38.16
Hoogste „ „	4.41.50	5.21	0.00023 ⁷ / ₈	38.30
19 Juli 1924	4.38.37	5.14	0.00023 ⁷ / ₈	38.05
12 „ 1924	4.37.37	5.16	0.00023 ⁷ / ₈	37.78
Muntpariteit ..	4.86.67	19.30	23.81 ¹ / ₄	40 ⁸ / ₁₀

1) In ct. per Mark.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	12 Juli 1924	19 Juli 1924	21/26 Juli '24 Laagste/Hoogste	26 Juli 1924
Alexandrië	Piast p. £	97 ¹⁵ / ₃₂	97 ¹⁵ / ₃₂	97 ¹⁵ / ₃₂	97 ¹⁵ / ₃₂
*Bangkok	Sh. p. tical	1/10 ¹ / ₂	1/10	1/10 ³ / ₈	1/10 ³ / ₈
B. Aires 1)	d. p. \$	40 ¹⁵ / ₁₆	40 ¹ / ₂	40 ⁷ / ₁₆	40 ⁷ / ₁₆
Calcutta	Sh. p. rup.	1/5 ¹ / ₁₆	1/5 ¹ / ₂	1/5 ⁷ / ₃₂	1/5 ¹⁵ / ₃₂
Constantin.	Piast p. £	857 ¹ / ₂	857 ¹ / ₂	855	872 ¹ / ₂
Hongkong	Sh. p. \$	2/4 ¹⁵ / ₁₆	2/4 ¹⁵ / ₁₆	2/4 ⁹ / ₁₆	2/4 ²⁷ / ₃₂
Lissabon 1)	d. per Mil.	1 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂	1 ¹⁷ / ₃₂	1 ¹ / ₂
Madrid	Peset p. £	32.87	33.04 ³ / ₄	32.80	33.05
Mexico	d. per \$	29 ¹ / ₂	29 ¹ / ₂	29	29 ¹ / ₂
Montevideo 1)	id.	42 ¹ / ₂	41 ¹ / ₂	41 ¹ / ₈	41 ¹ / ₂
Montreal	\$ per £	4.40 ¹ / ₂	4.41	4.40 ⁷ / ₈	4.42 ⁵ / ₈
Praag	Kr. p. £	148 ¹ / ₈	147 ⁵ / ₈	147 ¹ / ₂	148 ¹ / ₂
R.d. Janeiro 1)	d. per Mil.	5 ¹ / ₈	5 ⁷ / ₁₆	5 ¹ / ₁₆	5 ⁷ / ₁₆
Rome	Lires p. £	102	101 ¹ / ₂	101 ¹ / ₈	102 ¹ / ₁₆
Shanghai	Sh. p. tael	3/3 ¹ / ₁₆	3/3 ¹ / ₂	3/3	3/3 ¹¹ / ₁₆
Singapore	id. p. \$	2/4 ¹ / ₃₂	2/4 ¹ / ₃₂	2/3 ³¹ / ₃₂	2/4 ¹ / ₃₂
Valparaiso 2)	peso p. £	42.00	42.70	42.40	43.00
Yokohama	Sh. p. yen	1/10 ⁷ / ₈	1/10 ¹ / ₈	1/10 ⁹ / ₁₆	1/10 ³ / ₈

* Koersen der voorgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

NOTEERING VAN ZILVER.

	te Londen N. York		te Londen N. York
26 Juli 1924	34 ⁵ / ₈	68 ¹ / ₈	28 Juli 1923
19 „ 1924	34 ⁵ / ₁₆	67	29 Juli 1922
12 „ 1924	34 ⁵ / ₈	67 ¹ / ₂	20 Juli 1914

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 28 Juli 1924.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 59.618.852,13 B.-bk. „ 28.419.103,98 Ag.sch. „ 49.626.721,48	f 137.664.677,59
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef.	95.282.614,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. „		95.282.614,—
Beleeningen incl. vrorsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 95.209.297,06 B.-bk. „ 15.700.354,42 Ag.sch. „ 87.866.271,01	f 198.775.922,49
Op Effecten.	f 185.375.503,82	
Op Goederen en Spec. „	13.400.418,67	198.775.922,49
Voorschotten a. h. Rijk		—
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud	f 56.241.130,—	
Muntmat., Goud	„ 475.269.922,97	
	f 531.511.052,97	
Munt, Zilver, enz. „	10.882.728,73	
Muntmat., Zilver „	—	542.393.781,70.
Effecten		
Bel. v. h. Res. fonds . f	5.654.378,37	
id. van 1/8 v. h. kapit. „	3.982.548,68	9.636.927,05
Geb. en Meub. der Bank	—	5.212.500,—
Diverse rekeningen	—	90.660.598,07
	f 1.079.627.020,90	
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	„ 5.655.237,53	
Bijzondere reserve	„ 8.235.000,—	
Bankbiljetten in omloop	„ 963.503.900,—	
Bankassigtiën in omloop	„ 1.028.258,27	
Rek.-Cour. f Het Rijk	11.199.982,17	
saldo's: { Anderen „	62.865.398,25	74.065.380,42
Diverse rekeningen	„ 7.139.244,68	
	f 1.079.627.020,90	
Beschikbaar metaalsaldo	f 334.075.521,01	
Op de basis van 2/8 metaaldekking	„ 126.356.013,67	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. „	1.670.377.605,—	

NED. BANK 28 Juli 1924. Voornaamste posten in 000.

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Andere opeischb. schulden	Beschikk. Metaal- saldo	Dek- kings perc.
28 Juli '24	531.511	10.883	963.504	75.094	334.076	52
21 „ '24	531.511	10.548	963.023	82.096	332.437	54
14 „ '24	531.511	10.015	978.793	71.753	330.818	52
7 „ '24	531.511	10.033	992.295	66.636	329.158	51
30 Juli '23	581.794	10.934	947.432	36.759	395.195	61
31 Juli '22	605.955	8.156	988.449	36.825	408.316	60
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist- promessen rechtstreeks	Belee- ningen	Papier op het buiten- land	Diverse reke- ningen 2)
28 Juli 1924	137.665	—	198.776	95.283	90.661
21 „ 1924	142.182	—	199.023	92.379	95.058
14 „ 1924	143.393	—	197.971	92.734	100.100
7 „ 1924	145.316	—	191.774	93.105	102.071
30 Juli 1923	140.607	—	149.313	39.836	87.085
31 Juli 1922	169.530	6.000	132.879	67.439	46.504
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van 2/8 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

RIJKS SCHATKIST.

De Minister van Financiën maakt o.m. bekend:

	21 Juli 1924	28 Juli 1924
dat uitstonden		
aan schatkistpromessen waarv. direct bij Ned. Bk.	f 183.760.000,—	f 182.730.000,—
aan schatkistbiljetten	„ 200.601.000,— ¹	„ 200.529.000,— ¹
aan zilverbons	„ 29.556.363,—	„ 28.504.343,—
Door den Postch. en Gdst. in 's Rijks Schatkist gestort deel v. h. tegoed van den dienst.	„ 106.558.196,53 ²	„ 106.558.196,53 ²
Onder de vlottende schuld is begrepen:		
Voorsch. aan de Koloniën	„ 109.616.134,45	„ 111.416.305,17
Voorschot aan Gemeenten voor door Rijk voor hen te heffen Ink. belasting	„ 56.003.386,88 ²	„ 42.080.135,85
Uitbetal. a. d. rek.-houders v. d. Postch. en Girodst.	„ 120.075.937,67	„ 120.796.406,27
Voorschotten a. h. buitenl.	„ 216.198.739,29	„ 216.004.481,72
In daggeldleening tegen onderp. v. schatk. papier	„ 2.000.000,—	„ 2.000.000,—

1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

De Minister van Koloniën maakt bekend:

	19 Juli 1924	26 Juli 1924
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 91.782.000,—	f 95.170.000,—
Ind. Schatk.prom. in oml.	„ 102.400.000,—	„ 102.470.000,—
Voorsch. Jav. Bk. aan N.-I.	„ 7.500.000,—	„ 4.700.000,— ¹
Muntbiljetten in omloop.	„ 45.100.000,—	„ 45.000.000,—

1) Tegoed van Ned.-Indië bij de Javasche Bank.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal- saldo
26 Juli 1924	212.000	253.000	95.500	142.300	
19 „ 1924	211.500	256.000	91.000	142.100	
12 „ 1924	209.500	260.000	80.000	141.500	
21 Juli 1924	140.699	65.129	253.792	65.692	142.662
14 „ 1924	145.708	64.969	257.191	62.229	147.489
28 Juli 1923	152.380	60.920	260.975	107.953	140.285
29 Juli 1922	147.342	52.371	266.793	84.963	130.016
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Belee- ningen	Voor- schotten ajh. Gou- vernem.	Diverse reke- ningen 1)	Dek- kings- percen- tage
26 Juli 1924	—	139.020	—	4.700 ³	***	61
19 „ 1924	—	150.510	—	7.500	***	61
12 „ 1924	—	145.640	—	8.500	***	62
21 Juli 1924	35.533	17.643	58.707	9.222	19.058	64
14 „ 1924	35.531	16.273	64.355	2.060	16.917	66
28 Juli 1923	36.219	37.788	69.876	10.106	22.997	58
29 Juli 1922	32.880	26.529	99.777	17.085 ³	20.898	57
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis 2/8 metaaldekking. 3) Creditsaldo.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
14 Juni 1924	1.142	1.432	817	1.107	435
7 " 1924	1.144	1.515	713	1.110	425
31 Mei 1924	1.154	1.536	874	1.115	429
24 " 1924	1.159	1.328	1.071	1.101	419
17 " 1924	1.142	1.366	1.016	1.099	438
16 Juni 1923	1.201	1.650	1.101	1.186	535
25 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.**BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.****BANK VAN ENGELAND.**

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
23 Juli 1924	128.270	126.273	292.302	27.000	248.295
16 " 1924	128.271	126.203	292.844	27.000	248.804
9 " 1924	128.269	127.270	293.686	27.000	249.620
2 " 1924	128.266	127.801	292.115	27.000	248.373
25 Juli 1923	127.640	125.717	289.049	27.000	244.810
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekking-perc. ¹⁾
23 Juli '24	39.682	73.510	11.336	105.575	21.747	18,60
16 " '24	45.187	70.131	11.739	107.447	21.819	18,30
9 " '24	48.057	69.950	9.928	110.875	20.749	17,17
2 " '24	54.222	95.356	18.392	140.136	20.215	13,31
25 Juli '23	45.634	70.556	10.463	109.384	21.673	18,08
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52,1/8

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.**DUITSCHER RIJKSBANK.**

Voornaamste posten in miljoenen Goudmark (= trillioen papiermark).

Data	Metaal	Daarv. b. Goud	Waarv. b. Buitt. circ. bkn ¹⁾	Kassenscheine	Circulatie	Dekking-perc. ²⁾
15 Juli '24	498	469	34	0,618	1.062	0,06
7 " '24	491	466	34	0,659	1.106	0,06
30 Juni '24	486	462	30	0,698	1.097	0,06
23 " '24	486	462	30	0,752	891	0,08
15 Juli '23	22,1 ³⁾	657	110	3,161 ⁴⁾	25,492 ⁴⁾	12
23 Juli '14	1.691	1.357	—	65	1.891	93

Data als boven.	Wissels			Rentenbank-scheine	Rekg. Courant ⁶⁾	
	Totaal	Handels-wissels	Schatkist-papier		Partic.	Rijk en Staten
	1.826	1.826	—	377	332	598
	1.871	1.871	—	303	320	491
	1.898	1.898	—	278	281	493
	1.868	1.868	—	474	347	725
	40,971 ⁴⁾	11,061 ⁴⁾	29,910 ⁴⁾	—	14,513 ⁴⁾	2,414 ⁴⁾
	751	751	—	—	—	944

¹⁾ Onbelast. ²⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine. ³⁾ In milliarden. ⁴⁾ In biljoenen. ⁵⁾ Waarv. in Rentenmark, uitgedrukt in papierm. op 23 Juni 1.044 trillioen; op 30 Juni 1.053 trillioen; op 7 Juli 1.052 trillioen; op 15 Juli 1.012 trillioen. ⁶⁾ Idem: op 23 Juni 606 trillioen; op 30 Juni 388 trillioen; op 7 Juli 400 trillioen; op 15 Juli 475 trillioen.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenl.	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit. gew. voorsch. afd. Staat
24 Juli '24	5.543.408	1.864.321	300.063	573.885	22.700.000
17 " '24	5.543.364	1.864.321	299.988	573.608	22.900.000
10 " '24	5.543.284	1.864.321	299.870	573.444	23.000.000
26 Juli '23	5.537.874	1.864.345	293.742	565.279	23.300.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleeningen	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt. Staat
	4.698.163	9.201	2.696.654	40.081.713	2.174.048	15.305
	4.715.315	9.212	2.709.893	40.155.862	2.181.753	14.282
	4.864.021	9.212	2.772.985	40.224.979	2.201.242	15.236
	2.471.741	19.338	2.101.135	36.929.324	2.039.428	32.277
	1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van te-goed in h. buitt.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Voor-schot aan den Staat	Circulatie
24 Juli '24	352.751	84.653	480.000	1701.379	5.250.000	7.602.784
17 " '24	354.027	84.653	480.000	1655.309	5.250.000	7.603.701
10 " '24	354.070	—	—	1657.877	—	7.609.100
3 " '24	354.613	—	—	1710.171	—	7.582.979
26 Juli '23	350.060	84.653	480.000	989.790	5.300.000	6.888.836

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.**FEDERAL RESERVE BANKS.**

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F. R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
9 Juli '24	3.143.402	2.137.268	—	101.904	1.855.005
2 " '24	3.120.655	2.159.820	—	98.963	1.874.270
25 Juni '24	3.155.570	2.156.584	—	115.833	1.843.922
18 " '24	3.157.641	2.161.211	—	114.503	1.851.842
11 Juli '23	3.100.379	2.101.270	—	76.769	2.265.149

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking-perc. ¹⁾	Algem. Dekking-perc. ²⁾
9 Juli '24	369.222	2.078.910	111.400	79,9	82,5
2 " '24	421.812	2.074.492	111.407	78,0	81,5
25 Juni '24	395.165	2.108.459	111.420	79,8	82,8
18 " '24	408.702	2.135.476	111.472	79,2	82,1
11 Juli '23	1.032.653	1.949.722	109.621	73,6	75,4

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
2 Juli '24	748	17.056.459	1.520.871	16.542.122	4.418.377
25 Juni '24	748	16.968.760	1.544.661	16.380.869	4.414.306
18 " '24	749	16.870.782	1.596.232	16.391.790	4.379.316
11 " '24	749	16.796.486	1.539.492	16.212.777	4.347.826
3 Juli '23	773	16.624.604	1.441.086	15.491.995	4.011.974

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 28 Juli 1924.

Het verloop der internationale conferentie te Londen gedurende de achter ons liggende week heeft er niet toe bijgedragen een krachtigen ondergrond op de internationale beurzen te voorschijn te roepen. Men heeft vrijwel overal de overtuiging gekregen, dat de zeer geleidelijke vorderingen, welke men, blijkens de officieele communiqué's, maakt, zijn toe te schrijven aan de geweldige moeilijkheden, die nog overwonnen moeten worden. En al heerscht er een stemming van vertrouwen, een zekere onrust kan toch niet worden uitgeschakeld, bij een beschouwing van de toekomst-mogelijkheden in economisch opzicht.

Merkwaardig mag het in dit verband wel worden genoemd, dat de bedenkingen tegen het plan-Dawes groeien naarmate de beslissing van de conferentie nadert. Ook deze omstandigheid heeft er niet toe bijgedragen het optimisme aan de beurzen krachtig te doen opbloeien. Over het algemeen kan worden geconstateerd, dat gunstige en ongunstige overdenkingen elkander vrijwel in evenwicht houden, doch dat de balans toch neiging vertoont naar de zijde van het optimisme over te slaan.

Uit deze situatie volgt echter onmiddellijk, dat de omzetten tot een minimum beperkt zijn gebleven. Het publiek heeft overal de neiging met ingrijpen af te wachten, tot de naaste toekomst zich wat duidelijker afteekent en de beroepshandel, welke toch al door het uitblijven van orders uit het publiek hun arbeidsveld verkleind ziet, let scherp op alle teekenen, welke een ommekeer zouden kunnen voorstellen en houdt zich uiterst liquide met zeer kleine posities. Behalve de factoren van internationaal-politiek en economischen aard geven echter speciale omstandigheden

wel eens richting aan de beurs. Het sterkst is dit nog te Berlijn het geval geweest. In de achter ons liggende berichtsperiode is het b.v. opgevallen, hoe, in het algemeene kader van vrij groote opgewektheid, de koersen van obligatie-eenheden het sterkst zijn gestegen. Naast de schuldbekentenissen van den Staat, van Pruisen en van allerlei gemeenten, waarvoor de opwaartsche beweging reeds lang is gemarkeerd, zijn het thans ook de obligaties van industriële ondernemingen geveest, welke de algemeene aandacht hebben getrokken. Men tracht dit te verklaren door te wijzen op de bepalingen der derde „Steuernot-verordening“, volgens welke dergelijke obligaties over het algemeen op 15 pCt. gevaloriseerd moeten worden. In verband met de agitatie, welke thans wordt gevoerd ten gunste van een verhooging van dit percentage en rekening houdende met het feit, dat de meeste industriële obligaties nog niet zijn vervallen — zoodat ook geen maatregelen tot vroegde aflossing genomen kunnen worden — schijnen vele ondernemingen er toe over te gaan, hun eigen schuldbekentenissen ter beurze in te koop. Zij ontloopen zoodoende de kans plotseling voor de noodzakelijkheid van een hooger aflossingskoers dan die van 15 pCt. te worden gepalaast, terwijl zij aan den anderen kant vrijwel alle in hun balansen reeds rekening hebben gehouden met hun latere aflossingsverplichtingen. Op deze wijze is er eenige levendigheid aan de Deutsche beurzen ontstaan. Ook voor verschillende aandelen bestond er goede kooplust, doch deze beperkte zich toch grotendeels tot de aandelen van die ondernemingen, welke reeds een goud-balans hebben gepubliceerd, zooals Scheideanstalt, Anglo-Guano, Süddeutsche Metall-industrie, enz., wyl men van deze ondernemingen een beter inzicht in de werkelijke verhoudingen kan verkrijgen.

Te Londen is de kalme houding wel buitengewoon opmerkelijk geweest. Men laat zich daar ter plaatse vooral leiden door de kansen op de emissie van een Deutsche leening, zoodat deze in het plan-Dawes is geprojecteerd. Gedurende de afgelopen week heeft bovendien de vaste houding van den sterlingkoers invloed op de fondsenmarkt uitgeoefend, hoewel de fluctuaties op de wisselmarkt op hun beurt weder in het nauwte verband staan met de vooruitzichten op een oplossing van het schadevergoedingsvraagstuk. Het spreekt echter vanzelf, dat de opgaande tendens, welke de sterlingkoers aan den dag heeft gelegd, op zichzelf reeds voldoende was, om een min of meer gemiddelde stemming — ondanks het gebrek aan zaken, — te voorschijn te roepen. De tegenstanders van een discontoverhoging putten hieruit hun argumenten tegen de onmiddellijke noodzakelijkheid van een dergelijke verhoging en de voorstanders zien er den voorlooper van de verwezenlijking hunner gedachten in. Eenige teleurstelling heeft het niet zeer gunstige verloop van de emissie Harland & Wolff uitgeoefend, doch het bedrag was dan ook vrij groot en van een druk op de beurs is geen sprake geweest.

Te Parijs heeft de omvang van zaken niet veel afwijking van dien der overige centra getoond. Hier echter is de grondtoon niet zoo vast gebleven. Er waren te veel factoren, welke een tegengestelde werking hebben uitgeoefend. In de eerste plaats heeft de teruggang van den buitenlandischen handel over de maand Juni, vooral voor de exportcijfers, nogal onrust gewekt. De opleving van de voorgaande maanden is door dezen gang van zaken veel meer in het licht van het inflatie-tijdperk komen te staan. Vervolgens toonen de ontvangsten van de schatkist uit hoofde van de belastingen niet zulke bevredigende cijfers als in den jongsten tijd. Dit klemt vooral voor de indirecte belastingen, welke min of meer als een directe graadmeter van de conjunctuur beschouwd kunnen worden. Voorts vertoont de index-cijfers van de groothandelsprijzen neiging tot hernieuwde stijging. Bovendien zijn de berichten uit de kringen van de industrie niet onverdeeld gunstig, zoodat hier en daar vrees voor een crisis begint te ontstaan. Zelfs bij een geheel bevredigende regeling van de kwesties der buitenlandische politiek en van de schadevergoeding van Duitschland acht men het in sommige kringen niet ondenkbaar, dat een zeer moeilijke tijd doorgemaakt zal moeten worden. Onder deze omstandigheden is het begrijpelijk, dat de beurs rekening houdt met mogelijk minder gunstige wendingen. Heftige fluctuaties zijn echter voorkomen, doordat de wisselkoers vrij stabiel is gebleven en door het ontbreken van belangrijke affaire.

Te New York is de markt bijna voortdurend vast van stemming geweest. De berichten uit de staalnijverheid, welke veelal als de barometer van de industriele bedrijvigheid in de Unie worden beschouwd, luiden weliswaar niet onverdeeld gunstig en ook van sommige spoorwegondernemingen (o.a. de Baltimore & Ohio, Atchison, Pennsylvania, enz.) zijn de ontvangsten lager, doch de fondsenmarkt heeft

deze omstandigheden niet in lagere koersen weerspiegeld. Hoofdoorzaak hiervan is wel de omstandigheid, dat men in New York niet aan een langen duur van de tegenwoordige depressie geloofte. Eensdeels staat dit in verband met het jaar der presidentieele verkiezing, hetwelk steeds een tijdelijke „slump“, te aanschouwen geeft, anderdeels met de hoop, die men in het welslagen der Europeesche besprekingen koestert, waardoor, bij een werkelijk economisch herstel van Europa, ook de Amerikaanse industrie van de algemeene opleving zou kunnen profiteren.

Ten onzent is de *staatsfondsenmarkt*, wat de inheemse soorten betreft, onveranderd vast van toon gebleven. In het midden der berichtsperiode neigde de geldmarkt eenigszins naar den stroeven kant, doch dit heeft geen invloed op de stemming van de beleggingsmarkt uitgeoefend, vooral niet, toen later bleek, dat de hoogere geldkoersen slechts van voorbijgaanden aard waren. Wat de buitenlandische soorten betreft, waren Braziliaansche fondsen opnieuw aangeboden in verband met de niet zeer opwekkende berichten omtrent den opstand en waren Portugeezen gedrukt, speciaal voor de Tabakleening, als gevolg van de aankondiging, dat Hollandsche houders coupons en lossingen slechts in Fransche Francs kunnen realiseren, in tegenstelling met de Engelsche bezitters, die in sterling betaald worden.

	21 Juli	25 Juli	28 Juli	Rijzing of daling
6 % Nederland 1922	99½	99½	99½ + 3/10	
5 % „ 1918	89	89 7/10	89	
4½ % „ 1916	89 15/10	89 15/10	89 15/10	
4 % „ 1916	81 5/10	81½	81 7/8 + 9/10	
3½ % „	74½	74 5/8	74½	
3 % „	65 13/10	66½	66¾ + 15/10	
2½ % Cert. N. W. S.	53	53 1/8	— + 1/8	
7 % Oost-Indië 1921	101 3/4	101 13/10	102 + 1/4	
6 % „ 1919	98 13/10	98 13/10	98¾ — 1/10	
5 % „ 1915	94	93½	93½ — 1/2	
5 % Rusland 1906	4½	4½	3¾ — 3/8	
4 % Rusl. bij Hope & Co.	5 1/10	4¾	5½ + 7/10	
4 % Japan 1899	61 3/8	—	—	
5 % Brazilië 1895	49	—	—	
8 % San Paulo 1921	92	91	90½ — 1 1/2	
6 % Amsterdam 1920	100 3/8	100½	— + 1/8	
7 % Rotterdam 1920	101 1/8	101 1/8	101 1/2 + 3/8	

De aandelenmarkt was over het algemeen vast, doch zeer stil. De ruime geldmarkt wijst overigens reeds op een zeer bescheiden vraag naar accommodatie. Teekend echter voor het vertrouwen, dat men aan onze beurs in den goeden afloop der conferentie te London blijkt te hebben, is wel, dat speciale afdelingen, welke tot voor korten tijd niet de minste belangstelling hebben getrokken, zoo al niet levendig zijn geworden, dan toch grooter interesse hebben gewekt. Tot deze afdelingen behooren in de eerste plaats de *scheepvaartmarkt* en de markt voor *industriële aandelen*. In eerstgenoemde nam de handel zelfs af en toe vrij groote afmetingen aan, waarbij ook verschillende contraindices — o.a. in aandelen Holland-Amerika Lijn — werden geliquideerd.

	21 Juli	25 Juli	28 Juli	Rijzing of daling
Holland-Amerika-Lijn	66	70¾	73¾ + 7¾	
„ „ „gem.eig.	55¾	58¾	60¾ + 5	
Hollandsche Stoomboot-Mij.	17 3/8	20	20 7/8 + 3½	
Java-China-Japan-Lijn	85	93¾	95 + 10	
Kon. Hollandsche Lloyd	7 3/8	7 3/4	— + 1/8	
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	65	68½	70 1/2 + 5 1/2	
Konink.Paketaart-Mij.	131½	133	136½ + 3¾	
Maatschappij Zeevaart	65 1/2	72	— + 6¾	
Nederl. Scheepvaart-Unie	114 3/8	116 1/8	117 + 2 3/8	
Nievelt Goudriaan	83½	86	87¾ + 3¾	
Rotterdamsche Lloyd	122	121	120 3/8 — 1 3/8	
Stoomv.-Mij. „Nederland“	136	140	144¾ + 8¾	
„ „ „Noordzee“	20	23 3/8	24 + 4	

Een uitzondering op de over het algemeen opgewekte stemming hebben *tabaksaandelen* gemaakt. De afloop der tot nu toe gehouden inschrijvingen achtte men ter beurze in de koersen vrijwel verdisconteerd. Daarentegen heerscht nog steeds onzekerheid omtrent den stand van den komenden oogst, zoodat sommige houders er de voorkeur aan gaven hun bezit te realiseren, vooral omdat dit in de meeste gevallen met winst kon geschieden.

De *Rubberafdeling* was uiterst kalm, nu de prijs van het product te London bijna niet heeft gevarieerd; de stemming was echter aan den vasten kant.

Petroleum aandelen waren, wat het hoofdfonds betreft, zeer opgewekt, vooral nadat de stortingsdatum op de nieuwe aandelen Koninklijke Petroleum Mij. voorbij was.

Voor de bijsoorten bleef de belangstelling heel wat minder groot.

Ruime handel ontstond op sommige dagen voor mijn-aandeelen, waarvan aandeelen Redjang Lebong wel vooraan stonden, in verband met gunstige toekomstbeschouwingen. In aansluiting hieraan was de koersontwikkeling voor de overige mijnwaarden ook zeer bevredigend. De hoogste koersen konden echter niet voor alle soorten behouden blijven. Voor aandeelen Redjang Lebong trad zelfs een niet onaanzienlijke reactie in.

Suikerwaardeelen bleven zeer kalm, met uitzondering van aandeelen Handelsvereniging „Amsterdam”, welke uit de markt genomen werden in verband met de aangekondigde uitgifte van f 5.000.000 nieuwe aandeelen à 100 pCt.

	21 Juli	25 Juli	28 Juli	Rijzing of daling
Amsterdamsche Bank	123 $\frac{3}{4}$	123 $\frac{3}{4}$	122 $\frac{3}{4}$	- $\frac{1}{4}$
Incasso Bank	96 $\frac{1}{4}$	96 $\frac{1}{4}$	96 $\frac{3}{4}$	+ $\frac{1}{2}$
Koloniale Bank	160	161 $\frac{7}{8}$	162 $\frac{1}{2}$	+ 2 $\frac{1}{2}$
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	120 $\frac{1}{4}$	121 $\frac{1}{2}$	121	+ $\frac{1}{4}$
Rotterd. Bankvereniging . . .	84	84	84	
Van Berkel's Patent	59 $\frac{1}{2}$	61 $\frac{3}{4}$	61 $\frac{3}{4}$	+ 2 $\frac{1}{2}$
Gouda Kaarsen	12 $\frac{1}{4}$	12 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{1}{2}$	+ $\frac{1}{4}$
Holl. Draad- en Kabelfabriek	46	48	48 $\frac{1}{2}$	+ 2 $\frac{1}{2}$
A. Jurgens' Ver. Fabr. g. aand.	45 $\frac{1}{2}$	48 $\frac{1}{2}$	48 $\frac{3}{4}$	+ 3 $\frac{1}{4}$
„ „ „ pr. aand.	53 $\frac{1}{8}$	55 $\frac{3}{8}$	55	+ 1 $\frac{7}{8}$
Leerdaam Glasfabrieken	23 $\frac{3}{4}$	21 $\frac{1}{4}$	—	- 2 $\frac{1}{2}$
Philips' Gloeilampenfabriek	280	288 $\frac{1}{4}$	—	+ 8 $\frac{1}{4}$
Vereenigde Blikfabrieken . . .	83 $\frac{1}{2}$	85 $\frac{1}{2}$	85 $\frac{1}{2}$	+ 2
Vereen. Chemische Fabrieken . .	38 $\frac{1}{2}$	41 $\frac{1}{2}$	41	+ 2 $\frac{1}{4}$
Compania Mercantil Argent.	16 $\frac{1}{2}$	16 $\frac{1}{2}$	16 $\frac{7}{8}$	+ $\frac{1}{8}$
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	159	161 $\frac{1}{4}$	160 $\frac{3}{4}$	+ 1 $\frac{3}{4}$
Handelsverg. Amsterdam . . .	492 $\frac{1}{2}$	498 $\frac{3}{4}$	503 $\frac{1}{4}$	+ 11
Handelsverg. Reiss & Co. . . .	31 $\frac{1}{2}$	31	30 $\frac{1}{2}$	- 1
Int. Crediet- en Handelsverg. Rotterdam	184 $\frac{1}{2}$	185	185	+ $\frac{1}{2}$
Linde Teves & Stokvis	81 $\frac{1}{2}$	84 $\frac{1}{2}$	86	+ 4 $\frac{1}{2}$
Redjang Lebong Mijnb.-Mij.	219	202	200	- 19
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	155	157 $\frac{1}{8}$	156 $\frac{1}{2}$	+ 1 $\frac{1}{2}$
Kon. Petroleum-Mij	340 $\frac{3}{4}$	330 $\frac{1}{4}$	332 $\frac{1}{8}$	- 8 $\frac{1}{8}$ 1)
Phoenix Oil	90 $\frac{1}{2}$	93	91 $\frac{1}{2}$	+ 1
Amsterdam-Rubber-Mij	140 $\frac{1}{2}$	138	140	- $\frac{1}{2}$
Kendeng Lemboe	179 $\frac{1}{2}$	166	165	- 14 $\frac{1}{2}$ 1)
Oost-Java-Rubber-Mij.	203 $\frac{1}{4}$	207	208	+ 4 $\frac{3}{4}$
Deli-Batavia Tabak Mij.	302	304 $\frac{1}{4}$	301	- 1
Deli-Maatschappij	358 $\frac{1}{2}$	362 $\frac{1}{2}$	359 $\frac{1}{2}$	+ 1
Senembah-Maatschappij	310 $\frac{1}{4}$	322	318 $\frac{1}{2}$	+ 8 $\frac{1}{2}$

1) ex. div.

De Amerikaanse markt was willig, in aansluiting aan Wallstreet.

	21 Juli	25 Juli	28 Juli	Rijzing of daling
Americ. Smelting & Refining	72 $\frac{1}{2}$	72	73 $\frac{7}{8}$	+ 1 $\frac{1}{8}$
Anaconda Copper	69 $\frac{7}{16}$	75	77 $\frac{1}{8}$	+ 7 $\frac{15}{16}$
Studebaker Corp.	97	96 $\frac{1}{8}$	97 $\frac{1}{2}$	+ $\frac{1}{2}$
Un. States Steel Corp.	104 $\frac{1}{2}$	105 $\frac{1}{4}$	106 $\frac{1}{2}$	+ 2
Atchison Topeka	110 $\frac{1}{2}$	110 $\frac{1}{2}$	111 $\frac{7}{16}$	+ 1 $\frac{15}{16}$
Erie	32 $\frac{1}{8}$	37	36	+ 3 $\frac{7}{8}$
Southern Pacific	100	100 $\frac{7}{16}$	100 $\frac{1}{2}$	+ $\frac{1}{2}$
Union Pacific	145 $\frac{7}{8}$	148 $\frac{1}{8}$	148 $\frac{7}{8}$	+ 3
Int. Merc. Marine orig. gew.	10 $\frac{3}{8}$	9 $\frac{13}{16}$	10	- $\frac{1}{8}$
„ „ „ „ „ pref.	40	40 $\frac{1}{2}$	40	

De geldmarkt bleef, na een voorbijgaande lichte stroefheid, wederom zeer ruim; prolongatie noteerde ten slotte weder 2 $\frac{1}{2}$ à 2 $\frac{1}{4}$ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

28 Juli 1924.

De stemming op de groote tarwecentra was in de afgelopen week zeer wisselvallig, hetgeen het gevolg was van de dagelijks uiteenlopende berichten, welke omtrent den Canadeeschen tarweoogst werden verbreid. In het begin der week gaven de overzeesche markten van een weifelende houding blijk; in het Westen van Canada waren overvloedige regens gevallen, welke, naar bericht werd, den stand der tarwe buitengewoon hadden verbeterd. Op den 23sten Juli echter ondergingen de noteeringen te Chicago en Winnipeg een geweldige verhooging op grond van rapporten, dat de gevallen regens voor de meeste districten onvoldoende en te laat zouden zijn geweest. In Saskatchewan schijnt de oogst ten gevolge van de lange hitteperiode zoo goed als geruïneerd te zijn, terwijl in andere deelen des lands van veel roestschade gesproken wordt. Van officiele zijde wordt toegegeven, dat de hoop niet langer kan gekoesterd worden, dat de opbrengst even groot zal zijn

als verleden jaar. Particuliere ramingen geven voor de drie groote Prairie-provincies een opbrengst aan van 325 miljoen bushels, tegen verleden jaar een werkelijke opbrengst van 450 miljoen. Het officiele Statistische Bureau te Ottawa spreekt zelfs van slechts 319 miljoen. In de aan het vorig jaar voorafgaande jaren oogstte Canada gemiddeld een hoeveelheid van ca. 325 miljoen bushels tarwe, hetgeen als een bevredigend resultaat werd aangemerkt. Wanneer nu in dit jaar de drie groote Prairie-provincies alleen toch nog 325 miljoen zullen opbrengen, dan mag dit belangrijk beneden de opbrengst van verleden jaar zijn, echter in elk geval is dit kwantum toch niet onbelangrijk in vergelijking met de resultaten van de daarvoor liggende jaren, en zou dus deze mindere opbrengst niet direct reden tot ongerustheid behoeven te geven. Men mag echter niet vergeten, dat Europa dit jaar belangrijk minder tarwe van eigen bodem zal oogsten dan verleden jaar, speciaal wat Rusland betreft. Dit in oogenschouw nemende, is het niet te verwonderen, dat de tarwemarkten voor elk ongunstig oogstbericht uit Canada zeer gevoelig zijn en elke mogelijkheid van mindere wereldproductie met onmiddellijke prijsstijgingen beantwoorden.

Intusschen is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat de stand der tarwe in Canada zich gedurende de maand Augustus nog veel verbeterd. Bovendien kan ook de indruk niet worden weggenomen, dat de oogstexperten in de Vereenigde Staten de „Crop-killing” in Canada wel wat overdrijven, wat niet wegneemt, dat de haussepartij daarvan een dankbaar gebruik maakt. In Argentinië gaat de ontwikkeling der uitgezaaide tarwe naar wensch. De bezaaide oppervlakte is volgens de laatste rapporten nog iets grooter dan verleden jaar.

In Nederland waren de omzetten in tarwe niet van grooten omvang. Men bepaalde zich in hoofdzaak tot aankoop van disponibele en spoedig gewachte partijen Plata-tarwe. Voor nieuwe Amerikaanse Hardwinter bestond hier te lande slechts matige belangstelling. Duitsland interesseerde zich meer voor deze soort. Frankrijk houdt zich nog steeds als koper buiten de markt. Integendeel werden belangrijke partijen tarwe uit dat land weder herverscheept. Ook de Engelsche markt was niet bijzonder levendig. Alleen gedurende de laatste dagen leefde de belangstelling voor ladingen weer op.

Rogge hield met tarwe vrijwel gelijken tred, al kon niet worden ontkend, dat de grondtoon voor dit artikel zeer vast blijft. Het aanbod van Rusland is buitengewoon klein. Hetgeen omgezet wordt, komt in de meeste gevallen uit de tweede hand. Alhoewel de berichten uit Rusland moeilijk te controleren zijn, mag wel als vaststaand worden aangenomen, dat de groote verschepingen uit Rusland voorloopig tot het verleden zullen behooren. Het schijnt er met den nieuwen oogst daar te lande allesbehalve rooskleurig uit te zien. Dat men in Amerika daar eveneens de lucht van gekregen heeft, bewijst de markt te Chicago, welke gedurende de laatste dagen van een zeer vaste houding blijk gaf. In Nederland was de vraag voor rogge aanvankelijk traag; in verband echter met het slechte weder, hetwelk voor de nieuwe rogge niet ongevaarlijk is, verbeterde de vraag aanmerkelijk, waarbij de sterk verhoogde vraagprijzen grif werden ingevilligd.

Voor maïs was de markt in de afgelopen week veel minder opgevekt dan in de voorafgaande week, toen de omzetten buitengewoon groot waren. De stemming was op de meeste dagen bepaald zwak, tengevolge van groote Argentijnsche verschepingen en betere oogstberichten uit de Vereenigde Staten. Bovendien stonden bijna alle Europeesche markten sterk onder den invloed van het tweehandsch aanbod. Wederverkooopers hebben allen een goeden voorraad maïs op alle posities en bij de minste weifeling aan de overzeesche markten ontstaat een neiging tot winstneming. Het moeilijkst vinden stoomende posities afzet. De prijzen hiervoor bewegen zich dan ook belangrijk beneden die voor latere verschepingen. De vraag voor stoomende booten is zeer beperkt, niet omdat er zoo weinig verbruik is, doch omdat consumenten reeds vroeger op een lager prijsniveau zich eveneens rijkelijk hebben voorzien. Tenslotte vormen zich nergens in Europa voorraden van beteekenis en stoomende ladingen vinden successievelijk alle een onderdak, hetgeen ongetwijfeld op een groot verbruik wijst.

In Noord-Amerika werd de maïsmarkt beïnvloed door geruchten van groote importzaken van maïs uit Argentinië. In hoeverre deze momenteel reeds op eenige belangrijkheid kunnen wijzen, is hier niet met zekerheid bekend. De verschepingen van Zuid- naar Noord-Amerika waren in de afgelopen week 20.000 tons, hetgeen nog niet bepaald groot genoemd kan worden. In zake den nieuwen maïsoogst in

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Juli	Mais Juli	Haver Juli	Tarwe Sept.	Mais Sept.	Lijnzaad Sept.
26 Juli '24	136½	109¼	55	15,70	9,80	23,70
19 „ '24	128¾	109¼	53¾	14,90	9,60	23,70
26 Juli '23	98	87¾	41¼	10,60 ¹⁾	8,30	21,45 ¹⁾
26 Juli '22	109¾	61½	57¾	12,75 ¹⁾	8,—	21,05 ¹⁾
26 Juli '21	124¼	64	37	18,70 ¹⁾	9,40	25,— ¹⁾
20 Juli '14	82	56¾	36¼	9,40	5,38	13,70

1) Per Augustus.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	28 Juli 1924	21 Juli 1924	30 Juli 1923
Tarwe*	15,25	14,50	11,75
Rogge (No. 2 Western) ..	11,50	11,15	8,20
Mais (La Plata)	195,—	194,—	183,—
Gerst (48 lb. malting) ...	250,—	240,—	172,—
Haver (38 lb. white clipp.) ¹⁾	11,25 ⁵⁾	11,— ⁵⁾	9,10
Lijnkoek (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹⁾	13,50	13,60	10,85
Lijnzaad (La Plata) ... ³⁾	442,—	438,—	413,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.

*No. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) Donaugerst. 5) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	20/26 Juli 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	20/26 Juli 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	1924	1923
Tarwe	24.365	539.149	409.233	—	15.305	31.086	554.454	440.319
Rogge	12.209	281.303	276.530	—	3.775	485	285.078	277.015
Boekweit	—	11.921	9.822	—	—	—	11.921	9.822
Mais	14.071	407.894	338.223	1.925	66.756	49.547	474.650	387.770
Gerst	6.479	191.081	115.456	—	28.606	7.062	219.687	122.518
Haver	4.925	105.736	47.732	—	305	533	106.041	48.265
Lijnzaad	5.304	138.799	82.970	—	44.957	48.156	183.756	131.126
Lijnkoek	2.780	123.166	129.485	—	700	—	123.866	129.485
Tarwemeel	2.925	137.077	48.058	827	15.725	3.864	152.802	51.922
Andere meelsoorten	165	3.953	1.344	—	—	—	3.953	1.344

Noord-Amerika blijven de berichten nog ongunstig luiden, hetgeen blijkt uit de December noteringen, welke gestadig blijven rijzen. Particuliere ramingen spreken nog altijd van een mindere opbrengst van 500 miljoen bushels, hetgeen werkelijk een zeer kleinen aanbod zou beteekenen. Van Roemenië is nog steeds geen aanbod van nieuwe maïs op na-jarsverscheping te bespeuren. Berichten omtrent den nieuwen oogst loopen nogal uiteen, echter op grond van het gebrek aan aanbod kan worden aangenomen, dat de vooruitzichten niet gunstig zijn.

Het artikel gerst is verder in prijs gestegen en heeft intusschen een ongekende hoogte bereikt. Ten opzichte van gerst kan bepaald van een schaarschte worden gesproken. In Nederland was in de afgelopen week de vraag zeer gering, zoodat de prijzen iets afbrokkelde. Echter trad zeer spoedig een herstel, ja zelfs een verdere verhooging in, toen België tot sterk oplopende prijzen bijna alle stoomende Russische gerst uit de markt nam. Rusland zelf is met gerst niet aan de markt; het aanbod komt in hoofdzaak uit de tweede hand. Roemenië biedt eveneens zoo goed als niets aan, terwijl berichten over den nieuwen oogst zeer pessimistisch luiden. In Engeland bepaalt men zich niet alleen tot aankopen van Britsch-Indische gerst, waarvoor ongekende prijzen werden besteed. De door Noord-Amerika geoffreerde gerst is zoo duur, dat deze voor de Europeesche markten zonder belang is. Het schijnt, dat aan de stijging nog geen einde zal komen, want van nergens ter wereld is eenig aanbod van gerst te bespeuren.

Haver, welk artikel niet zoo sterk in prijs is gestegen, kon zich daardoor in meer belangstelling verheugen. Canadeesche soorten werden tot geschikte prijzen aangeboden en verhandeld, waarvan ook Duitschland een belangrijk gedeelte tot zich trok. In Engeland werden behalve Canadeesche ook geregeld Platasoorten gekocht.

Lijnzaad was vast doch zakenloos. De markt werd geheel door de tweede hand beheerscht. De door afladers gevraagde prijzen konden geen belangstelling opwekken, daar de oliemarkt zich aan hoogere Argentijnsche koersen absoluut niet stoorde. Aankopen van olie voor buitenlandse rekening veroorzaakten slechts een voorbijgaande betere stemming. De omzetten in lijnzaad bepaalden zich dan ook tot slechts eenige tweedehands zaken.

SUIKER.

De kalmere stemming op de suikermarkten maakte tegen het einde der week plaats voor meerdere kooplust, die echter uitsluitend dispoziele of spoedig verwachte suikers gold.

In Amerika konden Spot Centrifugals het verlies der voorafgaande week weder inhalen en kwam de prijs dus wederom op 5,15 d.c. te staan. Op de termijnmarkt tuerden de noteringen als volgt:

September	3,36—3,47—3,40
December	3,32—3,43—3,36
Maart	3,12—3,23—3,17

Cubasuiker werd verhandeld tot prijzen van 3¼ en 3½ d.c. c. & f. New York, waartoe alles wat aangeboden werd koopers vond.

Willet & Gray publiceerden eene raming voor den Amerikaanschen bietsuikeroogst van 820.000 tons, terwijl de laatste oogst 787.217 tons opracht.

De versmeltingen in de Atlantische havens bedroegen 77.000 tons tegen 39.000 verleden jaar toen deze buitengewoon laag waren.

De Cuba-statistiek is als volgt:

	1924	1923	1922
	Tons	Tons	Tons
Weekexport 19 Juli '24.	42.653	17.427	65.047
Tot. sedert 1 Dec. '23-19 Juli '24	3.415.821	3.254.814	3.418.909
Werkende fabrieken	2	3	13
Weekexport 19 Juli '24.....	96.132	41.410	123.231
Tot. sedert 1 Jan. '24-19 Juli '24	2.777.046	2.715.311	2.762.641
Totale voorraad op 19 Juli '24	638.775	540.403	667.769

In Engeland hebben raffineurs, in verband met de betere vraag naar hun product, hunne prijzen voor alle soorten met 6 d. per cwt. verhoogd.

Uit Java werden nog eenige afdoeningen door den Producenten Trust gemeld van Superieur uit den oogst van dit jaar tot f 13½. Voor dispoziele en spoedig leverbare partijen kon de tweede hand betere prijzen bedingen en werd Juli-levering tot f 14¼ verhandeld. De Juli-afschepen van Java zullen zeer groot zijn.

De markt in Nederland was weinig belangwekkend. Op de termijnmarkt werden slechts 2000 ton omgezet. De markt opende op f 25 voor Juli, f 24½ voor Augustus en f 21 voor September en sloot voor alle maanden ongeveer f ½ hooger. Van Java komen successievelijk de eerste ladingen hier te lande aan, die echter voor het grootste gedeelte hunne bestemming reeds gevonden hebben, zoodat weinig hervervoer plaats vinden.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Aug.	Londen		New York 96 pCt. Centrifugals	
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Juli/Aug.		Cuba's 96 pCt. c.i.f. Juli/Aug.
25 Juli '24	f 24 13/16	Sh. 43/-	Sh. 20/-	Sh. 17 7/8	\$ cts. 5,15
18 „ '24	„ 24 3/8	42/6	20/-	18/-	5,02
25 Juli '23	„ 27 3/8	61/9	21/-	24/-	6,97
25 Juli '22	„ 25 7/16	58/3	20/6	19/-	5,36
4 Juli '14	„ 11 13/32	18/-	—	—	3,26

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 23 Juli 1924.

De Amerikaansche katoenmarkt gaat een moeilijken tijd door, tengevolge van het einde van het seizoen, de ver-

schillende weerberichten gedurende de laatste weken en de operaties van dienezen, die voor de loopende maand nog niet gedekt zijn. Tot overmaat van ramp werd op j.l. Maandag het nieuwe halfmaandelijksche Bureau-rapport betreffende den nieuwen oogst gepubliceerd, hetwelk een vermindering aangaf van 2.7 pCt. vergeleken met 25 Juni en een geschatte oogst van iets minder dan 12 miljoen balen. Er zijn geen data om dit rapport met vorige publicaties te vergelijken, maar dat het een vermindering van 2,7 pCt., seiert het laatste rapport, vermeldde, steeg de markt in Liverpool ongeveer 80 punten; de opening van vandaag was echter ongeveer ¼ d. per lb. lager. Deze ongunstige oogstschatting achten sommigen in strijd met de werkelijkheid, hoewel prijzen der loopende maand vast blijven tengevolge van gedwongen dekkingskopen. Het zal wel een paar dagen duren voordat de markt zich weer hersteld heeft; inmiddels wordt er echter weinig verkocht. Egyptische katoen is in sympathie met Amerikaansche gestegen. Fully Good Fair Sakel noteerde gisteren 80 punten hooger sedert ons laatste bericht.

Prijzen van Amerikaansche garens noteerden gisteren ½ a ¾ d. hooger in overeenstemming met de stijging van het ruwe materiaal, er zijn vrij veel zaken gedaan, over het algemeen tegen de noteeringen van Maandag. De meesten zien echter liever de markt nog eens aan. Madras schijnt op het oogenblik de levendigste markt te zijn en er worden verdere zaken gerapporteerd in 60er Amerikaansch ring-bundle garens en in 60er medio. Ook in Mulegarens is wat gedaan voor de ververijen. Egyptische garenprijzen noteeren ongeveer 1 d. per lb. duurder, doch hierin gaat weinig om. In Egyptische getwijnde garens is deze week nog al wat gedaan, speciaal voor binnenlandsch gebruik, daar de vraag voor export slechts gering is.

Zaken in de doekmarkt zijn plotseling tot stilstand gekomen door de stijging van katoenprijzen, welke hier j.l. Dinsdag plaats vond. Tot dien tijd was er van alle markten een behoorlijke vraag, hoewel de limites meestal te laag waren. Vooral in stapels werden vrij goede zaken gedaan. Van Indië was de vraag het levendigst, doch ook van Zuid-Amerika en Perzië worden flinke zaken vermeld. Fabrikanten begonnen reeds hoop te krijgen hun positie te kunnen verbeteren en is het daarom wel teleurstellend, dat de vooruitzichten op een betere handel, waarmee de week begon door de plotselinge stijging van katoenprijzen weer geheel verloren zijn gegaan. Over een paar dagen zal men de toestand gemakkelijker kunnen beoordeelen.

16 Juli 23 Juli Oost. koersen. 15 Juli 22 Juli
Liverpoolnoteeringen. T.T. op Indië 1/5 3/7 1/5 7/7
F.G.F. Sakellaridis 23,35 24,15 T.T. op Hongkong 2/4 1/8 2/4 1/8
G.F. No. 1 Oomra 10,35 11,05 T.T. op Shanghai 3/3 1/2 3/3

Notering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands.)

	25 Juli 1924	18 Juli 1924	11 Juli 1924	25 Juli 1923	25 Juli 1922
New York voor Middling ...	35,25 c	32,40 c	30,65 c	23,90 c	22,20 c
New Orleans voor Middling	30,— c	29,50 c	29,45 c	23,50 c	22,25 c
Liverpool voor Fy Middl. ...	18,29 d	17,38 d	16,95 d	15,13 d	13,44 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '23 tot 19 Juli '24	Overeenkomstige periode	
		1922-'23	1921-'22
Ontvangsten Gulf-Havens.	6.845	5.826	6.227
„ Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1.668	1.291	1.750
„ „ 't Vasteland.	3.470	***	***
„ „ Japan	582	***	***

Voorraden.

(In duizendtallen balen).

	18 Juli '24	Overeenkomstig tijdstip	
		1923	1922
Amerik. havens	***	***	***
Binnenland	***	***	***
New York	***	***	***
New Orleans	***	***	***
Liverpool	146	145	494

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdendijk.)

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
26 Juli 1924	289.000	32.710	841.000	1)	511/32
19 „ 1924	307.000	35.075	943.000	1)	513/32
12 „ 1924	297.000	30.650	1.044.000	1)	5 1/8
26 Juli 1923	897.000	17.300	1.290.000	18.400	515/32

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
26 Juli 1924....	98.000	317.000	1)	143.000
26 „ 1923....	82.000	282.000	237.000	605.000

1) Gesloten.

COPRA.

De markt was deze week aanvankelijk flauw, doch later veel vaster gestemd. Consumenten kochten flinke posten, en ook Duitsland toonde tegen het slot meer belangstelling.

De noteeringen zijn:

Nederl. Ind. f.m.s. Juni	afsliding	f. 34 1/8
„ „ „ Juli	„	„ 33 3/4
„ „ „ Augustus	„	„ 33 1/8
„ „ „ September	„	„ 33 1/2
28 Juli 1924.		

KAPOK.

(Opgave van de Makelaars Gebrs. van der Vies, Amsterdam.)

Kapokstatistiek op 30 Juni 1924.

Importeurs:	Voorr. Aanv. Verk. Voorr.		Voorr. op 30 Juni	
	1 Jan. 1924	tot 30 Juni 1924		tot 30 Juni 1924
	(in pakken).			
Burma Handel-Mij.	—	1271	714	557
H. G. Th. Cronc.	—	2254	2053	201
Edgar & Co.	—	438	438	—
Van Eeghen & Co.	—	2525	2229	296
N.V. Handel en Cultuur Mij. v/h. Smidt & Amesz q.q. Edgar & Co's Handel Mij. Soerabaja	115	1550	1665	—
Hand.-Verg. v/h. Reiss & Co.	—	908	908	—
Jacobson v. d. Berg & Co.	—	2349	2349	—
Koning, Teves & Co.	—	846	846	—
Landb. Mij. „Geboegan” ...	—	171	138	33
Maintz Producten Handel.	—	1186	1186	—
Mirandolle, Votite & Co.	311	6251	6079	483
Wm. H. Müller & Co.	—	1668	906	762
Ned. Kolon. Handelsveren.	—	1946	1946	—
Weise & Co.	33	858	471	420
Order	—	6822	6822	—
	459	31043	28750	2752

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Koper Standard	Koper Electrolytisch	Tin	Lood	Zink
28 Juli 1924..	63.12/6	68.5/-	244.10/-	33.15/-	33.-/-
21 „ 1924..	62.7/6	66.7/6	241.7/6	32.10/-	32.2/6
14 „ 1924..	61.-/-	64.17/6	226.12/6	32.17/6	32.5/-
7 „ 1924..	60.17/6	65.2/6	225.12/6	31.15/-	31.17/6
30 Juli 1923..	65.15/-	72.10/-	185.-/-	24.7/6	31.12/6
20 Juli 1914..	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

De algemeene toestand van de vrachtenmarkt blijft slecht, alleen de vrachten van La Plata geven iets meer reden tot optimisme. Het blijft een probleem voor de reeders om een dusdanige reis te bedenken, waarbij de einden aan elkaar worden geknoopt, en naar het zich laat aanzien zullen wel tal van reederijen overgaan tot het opleggen van hun stoomschepen.

Wat Montreal en de Northern Range betreft, blijft de vraag naar ruimte zeer gering. Van Montreal is een boot

bevracht tegen 10 cent per 100 lbs. Antwerpen/Hamburg/range en 2/4½ per qu. naar U. K. Van de Northern Range werden geen booten opgenomen en de vrachten op de berth zijn soms zeer slecht.

Er werd een enkele boot van de Golf bevracht met graan tegen 14 ct. naar U./K./Continent. Voor Augustus-Septemberbooten van de North Pacific blijft belangstelling bestaan tegen 32/-.

Hout is van de Golf naar La Plata bevracht tegen 150/- op mindere condities dan waartegen meestal werd aige sloten.

Zooals gezegd, zijn de vrachten van La Plata iets beter en het blijkt, dat het aantal beschikbare booten voor Augustus-aflading niet zeer groot is. De laatste bevrachting, welke plaats vond, was op basis van 25/9 van not above San Lorenzo naar U./K./Continent met optie Denemarken tegen 1/6 extra. Charterers zijn er echter in geslaagd voor Augustus-aflading een boot van 10.000 ton 10 pCt. te krijgen tegen 21/10½ naar Rotterdam met optie Antwerpen tegen 3 d. meer.

De oogst van maïs in Zuid-Afrika is dit jaar aanzienlijk geringer dan het vorige jaar ten gevolge van groote droogte en vele booten zullen wel niet van daar worden opgenomen.

De vraag naar ruimte van Voor-Indië blijft gering.

De vrachten van de Middellandsche en Zwarte Zee blijven zeer weinig attractief. Voor nieuwe oogst aflading van de Zwarte Zee havens werden een paar booten opgenomen tegen 12/6 Continent, optie U. K. 13/-. Van de Donau werd een boot afgesloten tegen 15/6. De bevaarbaarheid van deze rivier wordt hoe langer hoe slechter.

Van de Middellandsche Zee werden eenige booten met erts bevracht tegen de laatst geldende cijfers.

De uitgaande vrachten van Wales naar La Plata toonen nog verdere neiging tot achteruitgang. Er werden booten opgenomen naar Buenos Aires tegen 12/3 en naar Rosario tegen 12/6.

Naar West Italië werd 9/- betaald.

29 Juli 1924.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol kanaal	Rotterdam	Engeland
21-26 Juli 1924	—	12/9 ²	—	—	23/9	23/9
14-19 „ 1924	—	12/3 ²	14½ ¹	—	23/4½	23/4½
23-28 Juli 1923	—	15/6	2.15 ¹	—	20/10	20/10
24-29 Juli 1922	—	—	12½ ³	2/9	24/6	24/6
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11½	1/11¼	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
21-26 Juli '24	5/1½	9/-	11/5	13/-	4/6	—
14-19 „ '24	4/11	9/6	10/9	12/8	4/3	—
23-28 Juli '23	6/3	9/5½	10/7	14/6	5/4	5/9
24-29 Juli '22	6/9	11/10	14/-	15/4½	5/3	7/3
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

1) Am. cents per 100 lbs. 2) Per ton d.w. 3) \$ per ton kolen.

INKLARINGEN.

DORDRECHT/ZWIJNDRECHT.

Landen van herkomst.	Juni 1924		Juni 1923	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	3	468	5	1.752
Groot-Brittannië	3	300	2	192
Duitschland....	1	1.230	2	678
België.....	—	—	4	1.193
Portugal.....	1	1.711	—	—
Ov. Wstk. Afrika	2	1.969	—	—
Totaal....	10	5.678	13	3.815
Nationaliteit				
Nederlandsche..	2	270	2	445
Britsche.....	4	498	3	550
Duitsche.....	2	2.941	8	2.820
Noorsche.....	1	992	—	—
Fransche.....	1	977	—	—
Totaal....	10	5.678	13	3.815

NIEUWE WATERWEG.

Landen van herkomst	April 1924		April 1923	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	39	35.597	23	24.904
Groot-Brittannië	298	228.047	330	261.341
Duitschland....	145	204.754	74	97.962
Noorwegen.....	34	64.579	14	20.530
Zweden.....	51	42.123	20	7.054
Denemarken...	6	7.019	2	360
Finland.....	2	916	5	2.272
België.....	41	62.259	21	33.127
Frankrijk.....	108	103.430	19	15.050
Spanje.....	61	105.021	11	17.021
Portugal.....	5	3.051	5	4.442
Italië.....	17	39.615	10	31.651
Oostenrijk-Hong. Griekenland..	6	16.991	—	—
Levant.....	1	15.056	3	15.557
Rusland-Zw. Zee	11	27.339	1	2.714
Roemenië, Bulg.	8	14.139	2	4.597
And. Midd. Zeeh.	37	68.197	11	19.428
Over. Wk. Afrika	4	4.776	6	5.429
Oostkust Afrika.	—	—	4	14.649
Zuid-Afrika....	8	29.044	1	4.497
Voor-Indië....	14	56.636	8	30.399
Achter-Indië...	1	5.846	—	—
Ned. Oost-Indië.	7	29.581	7	29.019
And. Aziat. hav.	10	39.144	6	24.065
Australië.....	2	8.876	1	4.310
Vereen. Staten..	40	143.338	33	140.194
Midden-Amerika	4	13.133	3	9.409
Ned. West-Indië-Ned. Antillen.	1	2.357	—	—
Brazilië.....	3	7.218	1	1.896
Argent., Urug...	19	69.923	15	59.341
Chili.....	4	12.100	7	28.706
South Georgië..	—	—	1	1.718
Totaal....	987	1.460.105	644	911.642
Periode 1 Jan.—30 April. 1) ..	3.382	4.890.215	2.824	4.021.023
Nationaliteit				
Nederlandsche..	223	391.975	191	316.369
Britsche.....	256	349.648	210	244.121
Duitsche.....	205	243.370	113	134.356
Noorsche.....	53	56.873	43	43.599
Belgische.....	2	7.142	3	5.196
Fransche.....	67	77.232	10	15.902
Zweedsche.....	55	50.639	23	15.485
Deensche.....	14	14.881	9	11.799
Vereen. Staten..	15	53.551	13	45.764
Andere.....	97	214.794	29	79.051
Totaal....	987	1.460.105	644	911.642

1) 1913, 3.654 schepen met 4.301.786 N. R. T.

(Dirkzwager's Scheepsagentuur Maassluis.)

VLISSINGEN.

Landen van herkomst	Juni 1924		Juni 1923	
	Aantal schepen	M ^a .	Aantal schepen	M ^a .
Binnenl. havens.	2	48.586	1	15.030
Groot-Brittannië	34	267.742	30	246.500
Duitschland....	1	1.031	1	635
Zweden.....	1	1.118	1	3.906
België.....	10	5.714	—	—
Italië ¹⁾	—	—	1	750
			5	1.321
Oostenrijk-Hong. Griekenland..	2	4.047	—	—
Levant.....	—	—	8	5.518
Rusl.-Zw. Zee ²⁾ ..	7	3.053	—	—
Totaal....	57	331.291	47	273.660
Nationaliteit.				
Nederlandsche..	43	282.275	32	250.579
Britsche.....	6	41.875	2	15.351
Duitsche.....	2	4.661	6	4.989
Belgische.....	6	2.480	7	2.741
Totaal....	57	331.291	47	273.660

1) Bijleggers. 2) Sleepbooten. (Barend Stofkoper & Co.)